

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL

ELEANOR SHARPSTON

prezentate la 15 mai 2007¹

1. Acest recurs vizează o încercare a uneia dintre landurile austriece de a introduce, în vederea creării unei regiuni agricole pe care să nu se regăsească organisme modificate genetic (denumite în continuare „OMG-uri”), o lege care să prevadă o interdicere *generală* a cultivării de plante sau de semințe modificate genetic și a creșterii și a introducerii în mediu de animale transgenice.

2. Cu toate acestea, conform Directivei 2001/18², diseminarea în mediu sau introducerea pe piață a unui OMG face obiectul unui regim de autorizare pentru care trebuie realizată o evaluare de la *caz la caz* a riscurilor pentru sănătate și pentru mediu.

3. Proiectul de lege a fost notificat Comisiei Comunităților Europene pentru a obține o derogare de la cerințele respectivei directive, în conformitate cu articolul 95 alineatele (5) și (6) CE, întemeiată pe „dovezi științifice noi referitoare la protecția mediului ambiant ori

a mediului de lucru, din cauza unei probleme specifice statului membru respectiv, apărute după adoptarea măsurii de armonizare”. Comisia a considerat că nu a fost prezentată nicio astfel de dovadă și a respins cererea privind aprobarea proiectului de lege.

4. Această decizie a fost atacată în fața Tribunalului de Primă Instanță atât de landul respectiv, Land Oberösterreich (Austria Superioară), cât și de Republica Austria. Tribunalul a respins acțiunile în cadrul unei hotărâri comune și ambele reclamante au depus recurs.

5. Acestea susțin, în esență, că Tribunalul nu a luat în considerare faptul că Republica Austria nu a putut da un răspuns privind avizul formulat de Autoritatea Europeană pentru Siguranța Alimentară („EFSA”), încălcându-se principiul contradictorialității, că nu a luat în considerare în mod adecvat caracterul specific al problemei existente în Austria Superioară, nereușind astfel să furni-

¹ — Limba originală: engleza.

² — Directiva 2001/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 martie 2001 privind diseminarea deliberată în mediu a organismelor modificate genetic și de abrogare a Directivei 90/220/CE a Consiliului (JO L 106, p. 1, Ediție specială, 15/vol. 7, p. 75).

zeze motive adecvate care să susțină decizia adoptată, și că nu a acordat importanța cuvenită principiului precauției.

rii de armonizare, acesta adresează Comisiei o notificare privind măsurile avute în vedere și motivele adopției acestora.

Legislația comunitară

Prevederile Tratatului CE

6. Articolul 95 alineatele (4), (5) și (6) CE prevede:

„(4) În cazul în care, după adoptarea de către Consiliu sau Comisie a unei măsuri de armonizare, un stat membru consideră necesară menținerea dispozițiilor de drept intern justificate de cerințele importante prevăzute la articolul 30 sau referitoare la protecția mediului ambiant ori a mediului de lucru, acesta adresează Comisiei o notificare, indicând motivele menținerii acestor dispoziții.

(5) De asemenea, fără a aduce atingere alineatului (4), în cazul în care, după adoptarea de către Consiliu sau Comisie a unei măsuri de armonizare, un stat membru consideră necesară introducerea unor dispoziții de drept intern întemeiate pe dovezi științifice noi referitoare la protecția mediului ambiant ori a mediului de lucru, din cauza unei probleme specifice statului membru respectiv, apărute după adoptarea măsuri

(6) În termen de șase luni de la notificările prevăzute la alineatele (4) și (5), Comisia aprobă sau respinge dispozițiile respective de drept intern, după ce a verificat dacă acestea constituie sau nu un mijloc de discriminare arbitrară sau o restricție disimulată în comerțul dintre statele membre și dacă acestea constituie sau nu un obstacol în funcționarea pieței interne.

În lipsa unei decizii a Comisiei adoptate în acest termen, dispozițiile de drept intern prevăzute la alineatele (4) și (5) se consideră aprobate.

În cazul în care complexitatea problemei justifică acest lucru și dacă nu există niciun pericol pentru sănătatea umană, Comisia poate notifica statului membru în cauză că termenul prevăzut de prezentul alineat poate fi prorogată cu un nou termen de până la șase luni.”

7. Politica Comunității privind mediul este tratată la articolele 174-176 CE. În special, Articolul 174 alineatul (2) prevede:

„Politica Comunității în domeniul mediului urmărește un nivel ridicat de protecție, ținând seama de diversitatea situațiilor din diferitele regiuni ale Comunității. Aceasta se bazează pe principiile precauției și acțiunii preventive, pe principiul remedierii, cu prioritate la sursă, a daunelor provocate mediului și pe principiul «poluatorul plătește».

În acest context, măsurile de armonizare care răspund cerințelor în domeniul protecției mediului presupun, în cazurile adecvate, o clauză de salvagardare care autorizează statele membre să ia, din motive de protecție a mediului fără caracter economic, măsuri provizorii supuse unei proceduri comunitare de control.”

Directiva 2001/18

8. Diseminarea deliberată de OMG-uri în mediu este reglementată începând cu 17 octombrie 2002 prin Directiva 2001/18, care are drept obiectiv armonizarea legislațiilor și a procedurilor naționale din acest domeniu.

9. Diseminarea deliberată sau introducerea pe piață a unui OMG face obiectul unui regim de autorizare. Există o procedură privind diseminarea de OMG-uri în alte scopuri decât acela de a fi introduse pe piață (în special în scopul experimentării – partea B din directivă, articolele 5-11), care implică autorizarea la nivel național, precum și o procedură privind introducerea pe piață de OMG-uri ca produse în sine sau drept componente ale altor produse (partea C articolele 12-24), care prevede o procedură comunitară, decizia finală fiind valabilă în toată Uniunea Europeană. Procedura comunitară prevăzută în partea C este inițiată în fața autorității competente a statului membru în care OMG-ul va fi pentru prima oară introdus pe piață și include o implicare pe scară largă a autorităților competente din toate statele membre³.

10. Printre prevederile generale din partea A, articolul 4 prevede, printre altele, că,

- în conformitate cu principiul precauției, statele membre trebuie să se asigure că s-au luat toate măsurile adecvate pentru evitarea efectelor adverse asupra sănătății umane și asupra mediului, care pot

3 — Un grafic util privind procedura prevăzută în partea C apare în anexa A-2 la rapoartele Grupului special al OMC WT/DS291/R, WT/DS292/R și WT/DS293/R, European Communities — Measures Affecting the Approval and Marketing of Biotech Products, din 29 septembrie 2006.

apărea în urma diseminării deliberate sau a introducerii pe piață a OMG-urilor;

notificările și să decidă dacă evaluarea riscului ecologic este adecvată;

— orice persoană care intenționează să înainteze o notificare conform părții B sau C trebuie să efectueze o evaluare a riscului ecologic;

— statele membre trebuie să se asigure că autoritatea competentă organizează inspecții și alte măsuri de control și că s-au luat măsurile necesare pentru a înceta diseminarea sau introducerea pe piață, pentru a iniția o acțiune de remediere, dacă este necesar, și pentru informarea populației, a Comisiei și a celorlalte state membre.

— statele membre și Comisia trebuie să se asigure că se acordă o atenție specială în cazul OMG-urilor care conțin gene care prezintă rezistență la antibioticele utilizate în tratamentele medicale sau veterinare, în vederea identificării și a eliminării progresive din OMG-uri a markerilor de rezistență la antibiotice care pot avea efecte adverse asupra sănătății umane și asupra mediului;

11. În partea C articolul 20, denumit „Monitorizarea și utilizarea informațiilor noi”, are următorul cuprins:

— statele membre și, după caz, Comisia trebuie să se asigure că efectele adverse potențiale asupra sănătății umane și asupra mediului sunt evaluate în mod corect de la caz la caz;

„(1) După introducerea pe piață a unui OMG ca produs în sine sau componentă a altui produs, notificatorul se asigură că monitorizarea și raportarea acestuia sunt îndeplinite conform condițiilor specificate în autorizație. Rapoartele cu privire la monitorizarea respectivă se înaintează Comisiei și autorităților competente ale statelor membre. Pe baza rapoartelor în cauză, în conformitate cu autorizația și în cadrul planului de

— statele membre trebuie să desemneze o autoritate competentă să examineze

monitorizare specificat în autorizație, autoritatea competentă care a primit notificarea inițială poate adapta planul de monitorizare după prima perioadă de monitorizare.

(2) Dacă apar informații noi de la utilizatori sau din alte surse, privind riscurile prezentate de OMG-uri pentru sănătatea umană sau mediu, după ce s-a dat autorizația scrisă, notificatorul ia de îndată măsurile necesare pentru a proteja sănătatea umană și mediul și informează autoritățile competente cu privire la acestea.

În plus, notificatorul revizuieste informațiile și condițiile specificate în notificare.

(3) Dacă există informații disponibile pentru autoritatea competentă, care ar putea avea consecințe în ceea ce privește riscurile prezentate de OMG-uri pentru sănătatea umană și mediu, sau în împrejurările menționate la alineatul (2), aceasta înaintează de îndată informațiile Comisiei și autorităților competente ale statelor membre [...]

Dacă există informații disponibile după ce s-a emis autorizația, în termen de 60 de zile

de la primirea informațiilor noi, autoritatea competentă înaintează raportul de evaluare, indicând dacă și cum trebuie modificate condițiile autorizației sau dacă autorizația trebuie ridicată de către Comisie care, în termen de 30 de zile de la primire, îl înaintează autorităților competente ale celorlalte state membre.

Comentariile sau obiecțiile motivate cu privire la introducerea, în continuare, pe piață a OMG-urilor sau cu privire la propunerea de modificare a condițiilor autorizației se înaintează, în termen de 60 de zile de la punerea în circulație a raportului de evaluare, Comisiei care le înaintează de îndată tuturor autorităților competente.

Autoritățile competente și Comisia pot discuta orice probleme nerezolvate în scopul ajungerii la o înțelegere în termen de 75 de zile de la data punerii în circulație a raportului de evaluare.

În absența oricărei obiecții motivate din partea unui stat membru sau a Comisiei în termen de 60 de zile de la data punerii în circulație a informațiilor noi, sau dacă se rezolvă problemele nerezolvate în termen de 75 de zile, autoritatea competentă care a pregătit raportul modifică autorizația con-

form propunerii, transmite autorizația modificată notificatorului și informează celelalte state membre și Comisia cu privire la aceasta în termen de 30 de zile.

(4) Pentru a asigura transparența, rezultatele monitorizării efectuate în temeiul părții C din prezenta directivă sunt făcute publice.”

12. Inclus tot în partea C, articolul 23, denumit „Clauza de protecție”, are următorul cuprins:

„(1) Dacă un stat membru, ca urmare a unor informații noi sau suplimentare, disponibile de la data autorizației, care influențează evaluarea riscului ecologic sau ca urmare a reevaluării informațiilor existente pe baza unor cunoștințe științifice noi sau suplimentare, are motive întemeiate pentru a considera că un OMG, ca produs în sine sau componentă a altui produs, care a fost notificat corect și pentru care s-a primit autorizația scrisă în conformitate cu prezenta directivă, constituie un risc pentru sănătatea umană sau mediu, statul membru respectiv poate restricționa provizoriu sau interzice utilizarea și/sau vânzarea respectivului OMG, ca produs în sine sau componentă a altui produs pe teritoriul acestuia.

Statul membru se asigură că, în cazul unui risc major, se aplică măsuri de urgență

precum suspendarea sau încheierea introducerii pe piață, inclusiv informarea populației.

Statul membru informează de îndată Comisia și celelalte state membre cu privire la acțiunile întreprinse în conformitate cu prezentul articol și își motivează deciziile, asigurând revizuirea evaluării riscului ecologic, indicând dacă și cum trebuie să se modifice condițiile autorizației sau dacă autorizația trebuie ridicată și, după caz, informațiile noi sau suplimentare pe care se bazează decizia respectivă.

(2) Se impune luarea deciziei în acest sens în termen de 60 de zile [...]”

13. Ulterior faptelor din speță, Regulamentul nr. 1829/2003⁴ a introdus articolul 26a, care prevede:

„(1) Statele membre pot lua măsurile necesare pentru a evita prezența accidentală a OMG-urilor în alte produse.

4 — Regulamentul (CE) nr. 1829/2003 al Parlamentului European și al Consiliului din 22 septembrie 2003 privind produsele alimentare și furajele modificate genetic (JO L 268, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 41, p. 3).

(2) Comisia colectează și coordonează informații pe baza studiilor realizate la nivel comunitar și național, observă consecințele legate de coexistență în statele membre și, pe baza informațiilor și a observațiilor, elaborează linii directoare privind coexistența culturilor modificate genetic, convenționale și biologice.”

14. La momentul adoptării deciziei contestate în speță, niciun OMG nu fusese autorizat (la nivel comunitar, pentru a fi introdus pe piață) pe baza Directivei 2001/18. De atunci au fost aprobate cinci cereri privind plantele⁵, niciuna dintre ele vizând cultivarea, iar încă opt sunt în curs de examinare⁶, dintre care cinci includ cultivarea printre utilizările solicitate. Au fost acordate 18 autorizații pentru introducerea pe piață de OMG-uri în temeiul Directivei anterioare 90/220⁷, dintre care nouă au inclus autorizații pentru cultivare.

5 — A se vedea listele la adresele internet http://ec.europa.eu/environment/biotechnology/authorised_prod_2.htm și http://gmoinfo.jrc.it/gmc_browse.aspx?DossClass=3

6 — A se vedea listele la adresele internet http://ec.europa.eu/environment/biotechnology/pending_products.htm și http://gmoinfo.jrc.it/gmc_browse.aspx?DossClass=0

7 — Directiva 90/220/CEE a Consiliului din 23 aprilie 1990 privind diseminarea deliberată în mediu a organismelor modificate genetic (JO L 117, p. 15). Aceasta avea aceleași obiective ca cele ale Directivei 2001/18, iar prevederile acesteia erau similare, dar, ca urmare a unei serii de modificări aduse directivei, aceasta a fost abrogată și înlocuită cu prezenta directivă. A se vedea lista la adresa internet http://ec.europa.eu/environment/biotechnology/authorised_prod_1.htm

15. Directiva 2001/18 include, de asemenea, prevederi referitoare la introducerea pe piață și la diseminarea experimentală în mediu a animalelor transgenice, deși, până în prezent, nu a fost depusă nicio cerere de aprobare.

16. În ceea ce privește diseminarea în alte scopuri decât acela de introducere pe piață (cu autorizare la nivel național), se pare că, de la intrarea în vigoare a Directivei 90/220, au existat peste 2 000 de notificări în toată Comunitatea, dintre care trei în Austria (două în anul 1996 și una în anul 1997)⁸.

17. Poate fi luat în considerare faptul că, având în vedere preocupările referitoare la siguranța OMG-urilor, nu a fost acordată, de fapt, nicio autorizație comunitară privind introducerea pe piață în perioada octombrie 1998-iulie 2004, chiar dacă o serie de diseminări experimentale au fost autorizate, la nivel național, în anumite state membre. Consecințele acestui „moratoriu” informal asupra căruia au căzut de acord statele membre⁹ au fost contestate în cadrul Organizației Mondiale a Comerțului¹⁰, iar în prezent s-a renunțat la acesta.

8 — A se vedea tabelul la <http://biotech.jrc.it/deliberate/dbcountries.asp>

9 — A se vedea anexa III la proiectul procesului-verbal al celei de a 2194-a reuniuni a Consiliului (Mediu) organizată în Luxemburg la 24 și la 25 iunie 1999.

10 — A se vedea rapoartele Grupului special, citate la nota de subsol 3.

Orientările privind coexistența

18. La 23 iulie 2003, în timp ce era încă în curs de examinare cererea care face obiectul prezentei cauze, Comisia a adoptat orientările recomandate pentru a asigura coexistența culturilor modificate genetic cu alte tipuri de culturi¹¹.

19. Aceste orientări vizează aspectele economice ale coexistenței, care pot implica o pierdere de venituri și/sau o majorare a cheltuielilor pentru agricultorii care vor să evite contaminarea cu OMG-uri și au drept obiectiv ajutarea statelor membre în vederea dezvoltării de strategii și de abordări naționale cu scopul de a reduce riscurile. Orientările fac o distincție clară între aceste probleme și aspectele referitoare la mediu și la sănătate, tratate în Directiva 2001/18.

Proiectul de lege și decizia contestată

20. Un proiect de lege care interzicea cultivarea de semințe și de plante modificate

genetic, precum și utilizarea animalelor transgenice pentru creștere sau pentru introducerea în mediu, în special pentru vânătoare și pentru pescuit¹², a fost prezentat organului legislativ al Austriei Superioare în 2002. Obiectivul declarat al acestui proiect era acela de „a proteja agricultura ecologică, precum și cultura agricolă tradițională și produsele animaliere împotriva contaminării cu OMG-uri (hibridizare). În plus, biodiversitatea naturală, în special în zonele sensibile din punct de vedere ecologic, ca și resursele genetice care există în natură, inclusiv cele de vânătoare și de pescuit, trebuie să fie protejate împotriva contaminării cu OMG-uri.” Proiectul de lege era bazat pe un raport (denumit în continuare „Raportul Müller”¹³) comandat de autoritățile din Austria Superioară.

21. Proiectul de lege a fost notificat Comisiei de către Republica Austria la 13 martie 2003, în vederea aprobării sale în temeiul articolului 95 alineatele (5) și (6) CE, prin derogare de la Directiva 2001/18. Guvernul austriac a invocat motive bazate în esență pe Raportul Müller. Potrivit guvernului austriac, acest raport a evidențiat dovezi științifice noi care indicau existența unui pericol pentru mediul

11 — Recomandarea Comisiei din 23 iulie 2003 privind orientările pentru elaborarea de strategii naționale și cele mai bune practici în scopul asigurării coexistenței culturilor modificate genetic cu agricultura convențională și ecologică (JO L 189, p. 36).

12 — Landesgesetz, mit dem der Anbau von gentechnisch verändertem Saat- und Pflanzgut sowie der Einsatz von transgenen Tieren zu Zwecken der Zucht sowie das Freilassen von transgenen Tieren insbesondere zu Zwecken der Jagd und Fischerei verboten wird (Oberösterreichisches Gentechnik-Verbotsgesetz 2002). Textul poate fi descărcat, printre altele, de la adresa internet <http://www.genfood.at>

13 — „GVO-freie Bewirtschaftungsgebiete: Konzeption und Analyse von Szenarien und Umsetzungsschritten”. Textul integral poate fi descărcat, printre altele, de la adresa internet <http://www.genfood.at>

local și a demonstrat faptul că Austria Superioară are o structură agricolă specifică, existând exploatații agricole la scară mică și un procent considerabil de agricultură ecologică. Guvernul austriac a afirmat, de asemenea, că aspectul coexistenței dintre culturile modificate genetic și culturile nemodificate genetic, care nu a fost abordat în Directiva 2001/18, era considerat în continuare ca fiind nerezolvat.

22. În vederea facilitării evaluării, Comisia a solicitat Autorității Europene pentru Siguranța Alimentară¹⁴ să furnizeze un aviz științific pentru a afla în special dacă Raportul Müller a adus dovezi științifice noi, în ceea ce privește riscul pentru sănătatea umană și pentru mediu, care ar justifica interzicerea cultivării de OMG-uri autorizate prin Directiva 90/220 sau prin Directiva 2001/18, și pentru a afla dacă informațiile științifice prezentate furnizează noi date care pot invalida prevederile acestor directive în materie de evaluare a riscurilor ecologice.

14 — În temeiul articolului 22 alineatul (5) litera (c) și al articolului 29 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 178/2002 al Parlamentului European și al Consiliului din 28 ianuarie 2002 de stabilire a principiilor și a cerințelor generale ale legislației alimentare, de instituire a Autorității Europene pentru Siguranța Alimentară și de stabilire a procedurilor în domeniul siguranței produselor alimentare (JO L 31, p. 1, Ediție specială, 15/vol. 8, p. 68).

23. Grupul științific al EFSA a menționat, printre altele, în avizul său din 4 iulie 2003¹⁵:

„Dovezile prezentate au constituit în mare parte o reluare a cunoștințelor actuale referitoare la fluxul genetic de la o cultură la alta și de la culturi la plante sălbatice înrudite privind câteva tipuri de culturi, făcându-se puține referiri la studii privind fluxurile genetice în Austria. Dovezile au examinat, de asemenea, aspecte privind coexistența varietăților modificate genetic și a celor nemodificate genetic a trei tipuri principale de culturi și acesta a fost argumentul principal prezentat în vederea creării unei zone de excludere a OMG-urilor în Austria Superioară. Concluziile raportului au indicat faptul că fluxul genetic constituie un pericol în sine, fără a se face referire la un impact asupra mediului sau asupra sănătății umane sau la consecințele fluxului genetic. Fluxul genetic reprezintă o funcție biologică de bază care este fundamentală pentru evoluția și pentru supraviețuirea tuturor speciilor vii. Nu a fost prezentată nicio dovadă științifică ce poate să indice faptul că fluxul genetic provenit de la organismele transgenice este în sine diferit de fluxul genetic provenit de la organismele cultivate convențional ori ecologic. În plus, nu a fost

15 — http://www.efsa.europa.eu/en/science/gmo/gmo_opinions/178.html

prezentat niciun raport privind culturile modificate genetic și niciun studiu privind animalele în Austria care să indice efecte adverse ale fluxului genetic. În raport a fost menționat numai un număr limitat de referințe evaluate de specialiști, pe care erau bazate dovezile. O mare parte din referințe nu era direct legată de OMG-uri, ci privea invazii biologice, persistența pesticidelor și reducerea stratului de ozon. De altfel, multe referințe vizau legislația sau aspecte economice, nefurnizând, astfel, noi dovezi științifice care să justifice excluderea OMG-urilor în Austria Superioară. Nu s-a făcut referire la animalele modificate genetic.

Nu a fost prezentat niciun element științific care să indice faptul că această regiune din Austria are ecosisteme speciale sau excepționale care necesită o evaluare a riscurilor distinctă de cele efectuate pentru Austria în ansamblul său ori pentru alte regiuni similare din Europa. Nu a fost prezentat niciun caz specific de impact al OMG-urilor asupra biodiversității fie direct, fie prin modificări ale practicilor agricole.”

24. Grupul științific a concluzionat că:

În raport nu a fost prezentată nicio dovadă potrivit căreia coexistența ar constitui un factor de risc pentru mediu sau pentru sănătatea umană. Comisia nu a solicitat EFSA să comenteze cu privire la gestionarea coexistenței culturilor modificate genetic și a culturilor nemodificate genetic, dar Grupul științific a recunoscut faptul că acest lucru constituie un aspect important pentru agricultură.

Dovezile științifice prezentate nu includeau informații științifice noi sau informații științifice având un caracter specific local referitoare la impactul culturilor sau al animalelor modificate genetic, existente ori viitoare, asupra mediului sau asupra sănătății umane.

„— informațiile științifice prezentate în raport nu furnizează date noi care să repună în discuție dispozițiile privind evaluarea riscului ecologic prevăzute în Directiva 90/220/CEE sau în Directiva 2001/18/CE;

— informațiile științifice prezentate în raport nu furnizează dovezi științifice noi referitoare la riscul pentru sănătatea umană și pentru mediu care să justifice interzicerea generală, în această regiune din Austria, a cultivării de semințe și de plante modificate genetic, precum și a utilizării de animale transgenice în scopul creșterii și a introducerii acestora în mediu, în condițiile în care aceste

semințe, plante și animale sunt autorizate în aceste scopuri prin Directiva 90/220/CEE sau prin Directiva 2001/18/CE.”

25. Comisia a adoptat decizia la 2 septembrie 2003¹⁶.

26. În cursul evaluării, Comisia a subliniat că reieșea clar din raportul Comitetului Austriac pentru Afaceri Economice Naționale (denumit în continuare „raportul comitetului”) că Republica Austria era pe deplin conștientă de posibilitatea oferită de clauza de protecție prevăzută în Directiva 2001/18¹⁷, dar a considerat că aceasta reprezenta un mijloc inadecvat de realizare a obiectivului unei interziceri totale a OMG-urilor în provincia Austria Superioară¹⁸.

27. Comisia a considerat în continuare, la punctul 65, că:

„[R]aportul Müller conține date care erau în mare parte disponibile înainte de adoptarea

Directivei 2001/18/CE din 12 martie 2001. Această evaluare este confirmată de EFSA. Pe lângă cele menționate, Republica Austria se bazează pe faptul că studiul Müller a fost publicat la 28 aprilie 2002, după aproximativ un an de la adoptarea Directivei 2001/18/CE (12 martie 2001). Cu toate acestea, majoritatea surselor citate în bibliografie au fost publicate anterior adoptării Directivei 2001/18/CE. De aceea, esența studiului reprezintă mai degrabă o validare a publicațiilor anterioare decât o expunere nouă care să identifice probleme specifice apărute după adoptarea Directivei 2001/18/CE.”

28. La punctul 70, Comisia a menționat că:

„reiese clar din documentele furnizate de Austria, în special din fragmentele extrase din studiul Müller care sunt incluse în notificare, că exploatațiile agricole de mici dimensiuni nu sunt în niciun caz specifice acestei regiuni și că acestea se regăsesc în toate statele membre. Aprobarea proiectului de lege în temeiul articolului 95 alineatul (5) din tratat nu poate fi, prin urmare, bazată pe această justificare”¹⁹,

16 — Decizia 2003/653/CE a Comisiei din 2 septembrie 2003 privind dispozițiile naționale care interzic utilizarea de organisme modificate genetic în landul Austria Superioară notificată de Republica Austria în temeiul dispozițiilor articolului 95 alineatul (5) din Tratatul CE (JO L 230, p. 34, denumită în continuare „decizia atacată”).

17 — Articolul 23, citat la punctul 12 de mai sus.

18 — Punctul 56 din decizia atacată.

19 — Referința la „fragmente” care apar în notificare este deconcertantă. Astfel cum reiese clar din nota de subsol 1 referitoare la punctul 63 din decizie, Comisia a primit raportul integral, împreună cu o serie de alte documente pe care le-a transmis către EFSA – al cărui aviz pare să indice faptul că a luat în considerare întregul raport. Este posibil ca punctul 70 să se refere la fragmentele care au fost incluse în scrisoarea de notificare. Astfel cum reiese în mod clar din versiunea germană, cuvântul „Act” în limba engleză se referă la proiectul de lege.

iar, la punctul 71, a continuat prin a cita fragmentul din avizul EFSA care e reprodus la ultimele 2 paragrafe ale punctului 23 din prezentele concluzii.

(76) În consecință, cererea formulată de Austria în vederea introducerii de măsuri naționale pentru a interzice utilizarea de OMG-uri în Austria Superioară nu îndeplinește condițiile stabilite la articolul 95 alineatul (5)."

29. Comisia a concluzionat că:

30. Comisia a respins, prin urmare, prevederile notificate.

„(74) Articolul 95 alineatul (5) din Tratatul CE prevede că, dacă un stat membru consideră necesară introducerea unor dispoziții de drept intern care constituie o derogare de la măsurile comunitare de armonizare, dispozițiile de drept intern trebuie să fie justificate prin dovezi științifice noi referitoare la protecția mediului ambiant ori a mediului de lucru, precum și prin apariția unei probleme specifice statului care formulează cererea, ulterior adoptării măsurii de armonizare.

Hotărârea atacată

31. Atât Republica Austria, cât și Land Oberösterreich au introdus acțiuni având ca obiect anularea deciziei atacate. Tribunalul a conexat cauzele și a pronunțat o hotărâre la 5 octombrie 2005, respingând ambele acțiuni²⁰. Amândouă părțile solicită, în prezent, anularea acestei hotărâri.

(75) În speță, după examinarea cererii austriece, Comisia consideră că Austria nu a furnizat dovezi științifice noi privind protecția mediului ambiant ori a mediului de lucru și nu a demonstrat existența unei probleme specifice pe teritoriul Austriei Superioare, care să fi apărut după adoptarea Directivei 2001/18/CE privind diseminarea deliberată în mediu a organismelor modificate genetic și care să impună introducerea măsurilor naționale notificate.

32. Reclamantele au invocat patru motive, întemeiate pe încălcarea principiului contradictorialității, a obligației de motivare, a articolului 95 alineatul (5) CE și, respectiv, a principiului precauției. Dintre acestea, numai primul și al treilea sunt vizate în

20 — Hotărârea Land Oberösterreich și Austria/Comisia (T-366/03 și T-235/04, Rec., p. II-4005).

mod expres de recurs, cu toate că argumentația este, de asemenea, bazată pe principiul precauției.

Încălcarea principiului contradictorialității

33. Potrivit reclamantelor, Comisia nu le-a acordat dreptul să își expună argumentele înainte de a fi adoptată decizia atacată. Cu toate că, în Hotărârea Danemarca/Comisia²¹, Curtea a hotărât că principiul contradictorialității nu se aplică procedurii prevăzute la articolul 95 CE, reclamantele susțin că circumstanțele speței necesită o soluție diferită. În primul rând, Hotărârea Danemarca/Comisia, citată anterior, privea o cerere de derogare, în temeiul articolului 95 alineatul (4) CE, referitoare la o măsură națională aflată deja în vigoare, în timp ce, în prezenta cauză, măsura notificată fiind încă în stadiul de proiect, Comisia ar fi putut continua procedura, în conformitate cu articolul 95 alineatul (6) al treilea paragraf CE, acordând statului membru posibilitatea de a-și exprima poziția. În al doilea rând, potrivit reclamantelor, Comisia a solicitat un raport de expertiză din partea EFSA, pe care și-a întemeiat decizia. În consecință, Comisia ar fi trebuit să acorde Republicii Austria dreptul de a-și expune poziția privind avizul EFSA²².

34. Tribunalul a reținut că, în Hotărârea Danemarca/Comisia, citată anterior, Curtea s-a bazat pe faptul că procedura prevăzută la articolul 95 alineatul (4) CE a fost inițiată de un stat membru, Comisia adoptând decizia doar ca răspuns la acea inițiativă. Astfel, statul membru își putea exprima în cerere comentariile cu privire la decizia a cărei adoptare o solicită și trebuia să indice motivele pentru menținerea în vigoare a prevederilor naționale vizate. La rândul său, Comisia trebuie să poată obține, în termenele prevăzute, informațiile necesare, fără a mai fi nevoie să analizeze din nou argumentele statului membru respectiv. În plus, al doilea și al treilea paragraf ale articolului 95 alineatul (6) CE prevăd că dispozițiile de drept intern derogatorii sunt considerate ca fiind aprobate în cazul în care Comisia nu adoptă o decizie într-un anumit termen și că nu este permisă prorogarea acestui termen dacă există un pericol pentru sănătatea umană. Intenția legiuitorului era ca procedura să fie încheiată cu rapiditate. Acest obiectiv ar fi greu de conciliat cu o cerință care ar impune schimburi prelungite de informații și de observații²³.

35. Tribunalul a considerat că același raționament poate fi aplicat în cazul procedurii prevăzute la articolul 95 alineatul (5) CE. Această procedură este, de asemenea, inițiată de statul membru care transmite notificarea și care poate formula comentarii referitoare la decizia a cărei adoptare o solicită și trebuie finalizată rapid. Potrivit Tribunalului, faptul

21 — Hotărârea din 20 martie 2003 (C-3/00, Rec., p. I-2643, punctele 47-50).

22 — Punctele 32-35 din hotărârea atacată.

23 — Punctele 38 și 39 din hotărârea atacată.

că măsurile naționale sunt încă în stadiul de proiect nu înseamnă că trebuie aplicat principiul contradictorialității, iar imperativul celerității este la fel de important în cazul în care măsura națională nu a intrat încă în vigoare. Articolul 95 alineatul (6) CE se aplică fără niciun fel de diferențiere între măsurile în vigoare și cele aflate în stadiul de proiect. De asemenea, Comisia poate proroga termenul pentru luarea unei decizii numai în cazul în care complexitatea problemei ridicate necesită acest lucru și în absența oricărui pericol pentru sănătatea umană, iar nu pentru a-i acorda statului membru posibilitatea de a-și prezenta poziția²⁴.

36. Tribunalul a continuat prin a indica faptul că procedurile prevăzute la articolul 95 alineatele (4) și (5) CE vizează amândouă să asigure că niciun stat membru nu aplică reglementări naționale care derogă de la legislația armonizată fără să fi obținut în prealabil aprobarea Comisiei. În cadrul ambelor proceduri, măsurile respective nu pot fi aplicate atât timp cât Comisia nu a adoptat o decizie. În cadrul articolului 95 alineatul (5) CE, această situație rezultă din natura însăși a măsurilor, aflate încă în stadiul de proiect. În cadrul articolului 95 alineatul (4) CE, această situație rezultă din obiectul procedurii: măsurile de armonizare care urmăresc instituirea și funcționarea pieței interne ar fi lipsite de efect dacă statele membre ar păstra dreptul să aplice în mod unilateral reglementări naționale care constituie derogări de la acele măsuri²⁵.

37. Întrucât, în opinia Tribunalului, principiul contradictorialității nu se aplica, era irelevant faptul că, în loc să adopte o decizie doar pe baza informațiilor transmise de Republica Austria, Comisia a solicitat EFSA să realizeze un raport, care a stat la baza deciziei contestate. În plus, Tribunalul a considerat că faptul că principiul contradictorialității nu se aplica nu înseamnă că decizia adoptată de Comisie trebuia să fie bazată numai pe informațiile furnizate în vederea susținerii cererii de derogare. Tribunalul a subliniat că, dimpotrivă, din Hotărârea Danemarca/Comisia, citată anterior, reiese că Comisia trebuie să fie în măsură să obțină, în termenul prevăzut, informațiile care se dovedesc a fi necesare, fără a fi obligată să audieze din nou statul membru vizat²⁶.

38. Tribunalul a respins, prin urmare, acest motiv.

Încălcarea articolului 95 alineatul (5) CE

39. Reclamantele au afirmat că cerințele articolului 95 alineatul (5) CE erau îndeplinite. Măsura notificată avea ca obiectiv protejarea mediului, era bazată pe dovezi științifice noi, era justificată de o problemă

24 — Punctele 40-42.

25 — Punctele 43 și 44, care citează Hotărârea din 17 mai 1994, Franța/Comisia (C-41/93, Rec., p. I-1829, punctele 29 și 30), și Hotărârea din 1 iunie 1999, Kortas (C-319/97, Rec., p. I-3143, punctul 28) [privind procedura prevăzută la articolul 100a alineatul (4) din Tratatul CE, predecesorul articolului 95 alineatul (4) CE].

26 — Punctele 45 și 46.

specifică Republicii Austria și era conformă cu principiul proporționalității²⁷.

40. Tribunalul a subliniat că, în temeiul articolului 95 alineatul (4) CE, menținerea prevederilor naționale existente trebuie justificată prin cerințele importante prevăzute la articolul 30 CE sau prin cerințele referitoare la protecția mediului ambiant ori a mediului de lucru. Tribunalul a continuat prin a indica faptul că, în cazul prevăzut la articolul 95 alineatul (5) CE, introducerea de noi prevederi trebuie să fie întemeiată pe dovezi științifice noi referitoare la protecția mediului ambiant ori a mediului de lucru, din cauza unei probleme specifice statului membru respectiv, apărută după adoptarea măsurii de armonizare²⁸.

41. Tribunalul a amintit că diferența constă în faptul că prevederile naționale care au existat anterior adoptării măsurii de armonizare erau cunoscute de legiuitorul comunitar, care nu a putut sau nu a intenționat să se inspire din acestea în vederea armonizării. Prin urmare, a fost considerat acceptabil ca un stat membru să solicite ca propriile reglementări să rămână în vigoare, dacă acestea sunt justificate de cerințele importante prevăzute la articolul 30 CE sau de cerințele referitoare la protecția mediului ambiant ori a mediului de lucru. Adoptarea unei noi legislații naționale poate periclita într-o măsură mai mare armonizarea. Prin

definiție, legiuitorul comunitar nu a putut lua în considerare această legislație la momentul elaborării măsurii de armonizare. În acest caz, cerințele menționate la articolul 30 CE nu sunt luate în considerare și sunt admise numai motivele referitoare la protecția mediului ambiant ori a mediului de lucru, cu condiția ca statul membru în cauză să aducă dovezi științifice noi și cu condiția ca necesitatea introducerii de noi prevederi naționale să rezulte dintr-o problemă specifică statului membru respectiv, care a apărut ulterior adoptării măsurii de armonizare²⁹.

42. Revine statului membru sarcina de a demonstra că sunt îndeplinite condițiile de aplicare a articolului 95 alineatul (5) CE³⁰. Tribunalul a constatat că, în speță, revenea Republicii Austria sarcina de a demonstra, pe baza unor dovezi științifice noi, că nivelul de protecție a mediului asigurat prin Directiva 2001/18 nu era acceptabil având în vedere o problemă specifică Republicii Austria, care a apărut ulterior adoptării acelei directive³¹.

43. În decizia adoptată, Comisia a respins argumentul conform căruia exista o problemă specifică, în sensul articolului 95

27 — Punctul 59 din hotărârea atacată.

28 — Punctul 61.

29 — Punctul 62, care citează Hotărârea din 21 ianuarie 2003, Germania/Comisia (C-512/99, Rec., p. I-845, punctele 40 și 41), și Hotărârea Danemarca/Comisia (citată anterior, punctele 56-58).

30 — Concluziile avocatului general Tizzano prezentate în cauza Germania/Comisia (citată anterior, punctul 71) și Hotărârea Danemarca/Comisia (citată anterior, punctul 84).

31 — Punctele 63 și 64 din hotărârea atacată.

alineatul (5) CE, pentru motivul că reieșea în mod clar din notificare că dimensiunea mică a exploatațiilor agricole nu era specifică Austriei Superioare, ci reprezintă o caracteristică comună, care se regăsește în toate statele membre. Comisia și-a însușit și concluziile EFSA, în special pe cele conform cărora „dovezile științifice prezentate nu conțineau nicio informație nouă sau cu un caracter specific local privind consecințele asupra mediului sau asupra sănătății umane ale culturilor sau ale animalelor modificate genetic existente sau viitoare” și conform cărora „nu a fost prezentat niciun element științific care să demonstreze că această regiune din Austria avea ecosisteme speciale sau excepționale care necesită o evaluare a riscurilor distinctă de cele efectuate pentru Austria în ansamblul său sau pentru alte regiuni similare din Europa”³².

44. Tribunalul a constatat că reclamantele nu au reușit să respingă, într-o manieră convingătoare, acele evaluări, ci s-au limitat doar la a atrage atenția asupra dimensiunilor mici ale exploatațiilor agricole și asupra importanței agriculturii ecologice în Austria Superioară. Tribunalul a considerat că nu există nicio dovadă care să permită respingerea concluziilor EFSA conform cărora nu s-a putut constata, pentru Austria Superioară, existența unor ecosisteme speciale sau excepționale care necesită o evaluare a riscurilor distinctă de cele efectuate pentru

Austria în ansamblul său ori pentru alte regiuni similare din Europa. Tribunalul a constatat că, în cadrul ședinței, reclamantele nu au fost în măsură să indice dacă prezența OMG-urilor a fost înregistrată în Austria Superioară. Land Oberösterreich a precizat că măsura preconizată a fost determinată de expirarea iminentă a unui acord între statele membre conform căruia acestea își luaseră temporar angajamentul de a nu elibera autorizații pentru OMG-uri³³. Potrivit Tribunalului, aceste considerații nu au infirmat concluziile din cadrul deciziei atacate³⁴.

45. Tribunalul a respins, în consecință, argumentele care contestau concluziile Comisiei referitoare la existența unei probleme specifice statului membru care a depus notificarea. Tribunalul a considerat că, întrucât condițiile impuse la articolul 95 alineatul (5) CE sunt cumulative, era suficient ca numai una dintre acestea să nu fie îndeplinită pentru ca cererea de derogare să fie respinsă³⁵. Prin urmare, acest motiv a fost respins în întregime.

46. În consecință, cel de al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea principiului precauției, a fost respins ca fiind inoperant; deoarece condițiile pentru admiterea cererii, în temeiul articolului 95 alineatul (5) CE nu

32 — Punctul 65 din hotărârea atacată; a se vedea de asemenea punctele 23 și 28 de mai sus.

33 — A se vedea punctul 17 de mai sus.

34 — Punctele 66 și 67 din hotărârea atacată.

35 — Hotărârea Germania/Comisia (citată la nota de subsol 29, punctul 81).

au fost îndeplinite, Comisia nu putea decât să respingă cererea cu care a fost sesizată³⁶.

Viciul de procedură

Argumentele invocate în recurs

47. Cele două recursuri sunt foarte asemănătoare, chiar formulate în mare parte în mod identic, deși recursul Republicii Austria este mai complet. Prezentarea separată a acestora nu pare a fi utilă.

48. Hotărârea atacată este contestată pe baza a două motive: i) „viciu de procedură”, în cadrul căruia recurentele contestă raționamentul referitor la cel de al treilea motiv invocat de acestea în primă instanță, și anume „încălcarea articolului 95 alineatul (5) CE” și ii) „încălcarea dreptului comunitar”, în cadrul căruia recurentele contestă concluzia privind dreptul acestora de a-și prezenta poziția ca răspuns la avizul EFSA.

49. Pentru aceste motive, recurentele solicită Curții anularea hotărârii atacate și, în principal, anularea deciziei atacate sau, în subsidiar, trimiterea cauzei spre rejudecare Tribunalului.

50. *Recurente* afirmă că au demonstrat, în cadrul cererii formulate în primă instanță, că erau îndeplinite toate condițiile prevăzute la articolul 95 alineatul (5) CE. Acestea afirmă că au demonstrat în special că exista o problemă „specifică” (ceea ce nu înseamnă „excepțională”) Austriei Superioare. Acestea arată că, deși există configurații similare în alte zone ale Comunității, rămâne valabil faptul că agricultura în Austria Superioară este caracterizată prin suprafețe deosebit de mici și printr-o proporție deosebit de ridicată de culturi ecologice, ceea ce înseamnă că metodele obișnuite sunt insuficiente pentru a preveni diseminarea OMG-urilor. Recurente consideră că, întrucât Tribunalul a respins acest motiv tocmai pentru că această condiție nu era îndeplinită, ar fi trebuit să examineze argumentele cu mai multă atenție în loc să urmeze pur și simplu opinia Comisiei și avizul EFSA. De altfel, tot potrivit opiniilor recurentelor, Tribunalul nu ar fi trebuit să omită pur și simplu să analizeze dacă celelalte condiții prevăzute la articolul 95 alineatul (5) CE erau îndeplinite.

51. Republica Austria consideră că dovezile științifice noi reprezintă un element esențial al articolului 95 alineatul (5) CE și că principiul precauției nu poate fi ignorat. Cu toate acestea, Comisia nu ar fi efectuat o analiză științifică completă a riscurilor. Potrivit Republicii Austria, Comisia nu a solicitat Autorității Europene pentru Siguranța Alimentară ca aceasta să examineze

36 — Punctul 71 din hotărârea atacată.

elementul de bază al argumentației austriece, și anume aspectul referitor la coexistența culturilor modificate genetic și a culturilor naturale, însă și-a întemeiat integral decizia pe avizul EFSA. Republica Austria constată că acel element de bază, care este foarte controversat, după cum s-a constatat în dezbaterile din cadrul Consiliului, nu a fost examinat nici de Comisie, nici de Tribunal. Întrucât dovezile științifice nu au fost examinate din punctul de vedere al principiului precauției, Tribunalul nu și-a îndeplinit obligația de motivare.

52. Recurentele critică, de asemenea, Tribunalul pentru că s-a bazat pe faptul că nu există dovezi privind prezența de OMG-uri în Austria Superioară. Luând în considerare obligația legiuitorului comunitar de „[a porni] de la premisa asigurării unui nivel ridicat de protecție” în armonizarea legislației privind sănătatea, securitatea, protecția mediului și protecția consumatorilor³⁷, nu este posibil ca un stat membru să recurgă la articolul 95 alineatele (4) și (5) CE numai după survenirea unui prejudiciu.

53. Omiterea examinării aprofundate a dovezilor științifice constituie, pentru recurente, o încălcare atât a dreptului de a fi audiat, cât și a obligației de motivare.

54. *Comisia* afirmă că aceste argumente sunt total nefondate, în măsura în care invocă un viciu de procedură sub forma unei motivări insuficiente. Aceasta examinează criticile care vizează fondul motivării ca răspuns la motivul privind „încălcarea dreptului comunitar”.

55. În primul rând, *Comisia* rezumă punctele 63-67 din hotărârea atacată după cum urmează³⁸. Aceasta arată că, în conformitate cu jurisprudența constantă conform căreia revine statului membru care invocă articolul 95 alineatul (5) CE sarcina de a demonstra că sunt îndeplinite condițiile de aplicare ale acestei prevederi, era necesar să se examineze dacă în decizia atacată nu s-a considerat în mod eronat că această dovadă nu a fost adusă. *Comisia* amintește că decizia a fost întemeiată pe constatarea că dimensiunea mică a exploatațiilor agricole este o caracteristică a tuturor statelor membre și că, potrivit EFSA, nu există nicio dovadă științifică ce poate să demonstreze că Austria Superioară are un ecosistem special sau excepțional care necesită o evaluare a riscurilor distinctă de cele efectuate pentru Austria în ansamblul său ori pentru alte regiuni similare din Europa. În opinia *Comisiei*, recurentele nu au adus nicio dovadă care să pună sub semnul îndoielii această evaluare, ci doar au scos în evidență dimensiunea mică a exploatațiilor agricole și

37 — Articolul 95 alineatul (3) CE.

38 — A se vedea punctele 42-44 de mai sus.

importanța agriculturii ecologice în Austria Superioară. Prin urmare, considerațiile de ordin general formulate de recurente nu sunt de natură să infirme evaluările concrete cuprinse în decizia atacată. În opinia Comisiei, este vorba de o evaluare motivată suficient.

56. În al doilea rând, Comisia subliniază faptul că „dovezile științifice noi” și „protecția mediului” nu sunt elemente care să constituie o „problemă specifică”, toate aceste trei elemente reprezentând condiții cumulative pentru aplicarea articolului 95 (5) CE. Dacă una dintre aceste condiții nu este îndeplinită, cererea trebuie respinsă.

57. În al treilea rând, Comisia subliniază că la punctul 71 din hotărârea atacată se explică din ce motive este irelevant principiul precauției și că acest punct nu este contestat, cel puțin nu în mod explicit sau circumstanțiat.

58. În al patrulea rând, Comisia arată că observațiile referitoare la pretensele sale omisiuni, precum și la dezbaterile din cadrul Consiliului nu sunt relevante pentru a afla dacă hotărârea atacată este viciată de o eroare de drept.

59. În final, în opinia Comisiei, aspectul privind dreptul la un proces echitabil este irelevant în acest context, dat fiind faptul că recurente nu susțin că acest drept a fost încălcat în cadrul procedurii în fața Tribunalului.

Încălcarea dreptului comunitar

60. În opinia *recurentelor*, Tribunalul a greșit când a considerat că raționamentul efectuat în cadrul Hotărârii Danemarca/Comisia, citată anterior, privind inaplicabilitatea principiului contradictorialității în contextul articolului 95 alineatul (4) CE, era valabil și în contextul articolului 95 alineatul (5).

61. Acestea subliniază că ambele hotărâri citate de Tribunal pentru a-și susține raționamentul în acest sens³⁹ vizau fostul articol 100a alineatul (4) din Tratatul CE, care nu făcea nicio diferențiere între prevederile deja în vigoare și prevederile care vor fi adoptate.

62. Recurente precizează că, în temeiul actualului articol 95 alineatele (4) și (5) CE, se face o diferențiere între cele două situații.

³⁹ — A se vedea nota de subsol 25.

Astfel, conform recurentelor, o prevedere națională în vigoare nu încetează să existe în momentul în care, la nivel comunitar, are loc o armonizare incompatibilă cu prevederea respectivă. Dacă respectiva prevedere nu este aprobată de către Comisie, aceasta devine inaplicabilă în funcție de gradul de incompatibilitate a acesteia, dar poate fi aplicată în alte cazuri. Această coexistență cu măsura de armonizare dă naștere unei incertitudini, de aici rezultând, astfel, urgența la care se referă Hotărârea Danemarca/Comisia. În opinia recurentelor, atunci când sunt vizate propuneri de prevederi, nu există o nevoie specială să fie luată la nivel comunitar o hotărâre rapidă.

63. Recurentele critică, de asemenea, afirmația conținută la punctul 67 din hotărârea atacată, conform căreia „reclamantele nu au prezentat dovezi care să respingă concluziile EFSA”. Acestea amintesc faptul că obiectul dezbaterii din fața Tribunalului îl reprezintă constatările privind faptele efectuate de Comisie. Recurentele arată că nu au avut niciodată ocazia să conteste concluziile EFSA, care nu trebuie tratate ca provenind de la Comisie, ci ca fiind un raport independent de expertiză cu privire la care Republica Austria trebuia să aibă dreptul să își exprime opiniile. În opinia recurentelor, faptul că acele concluzii au fost preluate pur și simplu de către Comisie este incompatibil cu responsabilitatea acesteia privind luarea unei decizii în temeiul articolului 95 alineatul (5) CE.

64. Prin urmare, recurentele deduc faptul că Hotărârea Danemarca/Comisia, citată anterior, nu este relevantă în prezenta cauză și că hotărârea Tribunalului a încălcat principiul contradictorialității, consacrat în dreptul comunitar (și dreptul la un proces echitabil, consacrat la articolul 6 din Convenția europeană a drepturilor omului).

65. În final, recurentele consideră că Tribunalul, bazându-și raționamentul pe o interpretare eronată a termenului „specific” din articolul 95 alineatul (5) CE și omițând, astfel, să examineze celelalte condiții menționate în această prevedere, a încălcat și dreptul comunitar.

66. *Comisia* tratează, în primul rând, preținsa încălcare a principiului contradictorialității sau a dreptului la un proces echitabil. Aceasta arată că Tribunalul s-a bazat pe Hotărârea Danemarca/Comisia, citată anterior, numai pentru a constata că cerințele pieței interne au drept consecință faptul că un stat membru nu poate aplica, fără aprobarea Comisiei, prevederi care reprezintă o derogare de la o măsură de armonizare. Comisia precizează că, în această privință, nu există nicio diferență între articolul 95 alineatul (4) CE și articolul 95 alineatul (5) CE. Potrivit Comisiei, în ambele cazuri, existența unor dezbateri interminabile nu este de dorit și este nevoie, de

asemenea, de clarificări și de certitudini. Aceasta consideră că, referitor la alte aspecte, recurențele par să confunde principiul contradictorialității din cadrul procedurilor administrative cu dreptul de a fi audiat de către Tribunal, astfel încât, în această privință, argumentele acestora sunt irelevante sau inadmisibile.

nicio obiecție de principiu referitoare la aceste măsuri⁴¹.

Aprecieri

67. În al doilea rând, Comisia subliniază faptul că, în hotărârea atacată, nu era necesară examinarea detaliată a ceea ce ar fi putut constitui o „problemă specifică”, de vreme ce criteriul referitor la „dovezi științifice noi” nu a fost îndeplinit.

Observații introductive

68. Comisia consideră, de asemenea, că absența unor astfel de dovezi nu este surprinzătoare, dat fiind faptul că, la 7 noiembrie 2005, Republica Austria a notificat Comisiei un proiect de lege total diferit pentru Austria Superioară⁴⁰, care, asemenea celor notificate de alte state membre și de alte landuri austriece, nu vizează impunerea unei interziceri totale a OMG-urilor, ci mai degrabă introducerea de măsuri specifice pentru a preveni contaminarea culturilor nemodificate genetic. Comisia nu a emis

69. În cadrul ședinței, agentul Comisiei și-a început pledoaria amintind că este vorba despre un recurs în fața Tribunalului și că obiectul acestuia este delimitat de natura sa. Este într-adevăr binevenită această precizare și luarea în considerare a contextului.

70. Rolul Curții este de a stabili dacă recurențele au identificat un viciu de procedură sau o eroare de drept în cadrul hotărârii atacate, care să aibă drept efect invalidarea acestei hotărâri.

40 — Oberösterreichisches Gentechnik-Vorsorgegesetz, notificat (nr. 2005/610/A) în temeiul Directivei 98/34/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 iunie 1998 de stabilire a unei proceduri pentru furnizarea de informații în domeniul standardelor și reglementărilor tehnice (JO L 204, p. 37, Ediție specială, 13/vol. 23, p. 207).

41 — Legislația a fost între timp adoptată de organul legislativ al Austriei Superioare (LGBl. 79/2006, p. 261). Pe baza acestei legislații, orice persoană care intenționează să cultive OMG-uri autorizate trebuie să anunțe autoritățile. Sunt prevăzute diferite motive de refuz al autorizației, legate în principal de situația terenului vizat, dar autoritățile pot, în schimb, să impună diverse condiții, dacă acest lucru este suficient pentru a preveni orice diseminare de OMG-uri.

71. Rolul Tribunalului era de a stabili dacă reclamantele au identificat, în decizia Comisiei, un viciu de procedură esențial, o eroare de drept sau o eroare vădită de apreciere, care să justifice anularea acesteia.

72. Rolul Comisiei era de a stabili dacă Republica Austria și-a justificat cererea în temeiul articolului 95 alineatul (5) CE, prin furnizarea de dovezi științifice noi referitoare la protecția mediului ambiant ori a mediului de lucru, din cauza unei probleme specifice statului membru respectiv, care a apărut după adoptarea Directivei 2001/18.

73. Niciunul dintre aceste roluri nu implică de fapt vreo decizie referitoare la ceea ce constituie sau nu constituie o politică adecvată în materie de mediu. În ceea ce privește politica comunitară, aceste decizii trebuie să fie luate în comun de Parlamentul European și de Consiliu, pe baza unei propuneri înaintate de Comisie (acționând în acest caz pe baza unei alte competențe) și după consultarea Comitetului Economic și Social și a Comitetului Regiunilor⁴². În ceea ce privește statele membre, acestea își păstrează, în sfera acestora de competență, libertatea de a stabili politica națională privind mediul.

74. A doua observație preliminară vizează afirmația Comisiei conform căreia, în cadrul prezentării motivelor de recurs, recurențele confundă într-o anumită măsură motivul „încălcarea a normelor de procedură” și motivul „încălcarea a dreptului comunitar”. Suntem de acord, dar nu credem că acest lucru reprezintă o problemă. În măsura în care un motiv de recurs se încadrează într-o categorie admisibilă, conține foarte puțin dacă recurentul l-a încadrat în categoria adecvată. Avem impresia că toate argumentele invocate de recurente se încadrează într-o categorie menționată la articolul 58 din Statutul Curții de Justiție. Remarcăm, de asemenea, că, astfel cum arată Comisia, recurențele nu contestă în mod expres constatarea Tribunalului conform căreia motivul invocat privind încălcarea principiului precauției este irelevant. În opinia noastră, acest lucru nu le împiedică totuși să invoce principiul respectiv în cadrul contestării altor aspecte ale hotărârii.

75. Recurențele afirmă, în esență, că Tribunalul:

— a respins în mod eronat argumentul acestora conform căruia a fost încălcat principiul contradictorialității, deoarece Comisia și-a bazat decizia pe avizul EFSA, fără a le da posibilitatea de a-și exprima opiniile cu privire la acesta;

— a interpretat în mod eronat noțiunea „problemă specifică” unui stat membru

42 — A se vedea articolul 175 alineatele (1) și (3) CE și articolul 251 CE.

sau unei regiuni, ca rezultat al unei examinări inadecvate a argumentelor prezentate în această privință și, în consecință, și-a motivat în mod inadecvat concluziile;

persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil și în mod public a cauzei sale pentru a se hotări fie asupra încălcării drepturilor și a obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

- a omis să examineze argumentele din perspectiva principiului precauției.

76. Vom examina primele două argumente în această ordine, ținând cont, unde este cazul, de posibila relevanță a principiului precauției.

78. Noțiunea „principe du contradictoire” – deseori exprimată în limba latină drept *audi alteram partem* sau drept *audiatur et altera pars* – este în mod clar aplicată, în primul rând, procedurilor contradictorii în cadrul cărora părțile trebuie să fie în măsură să răspundă alegațiilor părților adverse înainte ca organul de judecată să adopte o decizie. Exemplele tipice includ litigiile civile, arbitrajul și procedurile penale cu caracter acuzatorial – și, bineînțeles, acțiunile directe în fața Curții sau în fața Tribunalului ⁴³.

Principiul contradictorialității

77. „Principiul contradictorialității este inaplicabil în ceea ce privește procedura în cauză”, a declarat Tribunalul la punctul 45 din hotărârea acestuia, care a reluat afirmația Curții ce se regăsește la punctul 50 din Hotărârea Danemarca/Comisia, citată anterior. Poate fi utilă reflectarea asupra a ceea ce înseamnă „principiul contradictorialității” în acest context. În timp ce în versiunea în limba engleză a acestor două hotărâri este vorba de „right to be heard”, în versiunea în limba franceză este utilizată expresia „principe du contradictoire”, care (preluată în alte versiuni lingvistice sub o formă foarte apropiată) poate avea, într-o oarecare măsură, conotații diferite. Recurențele se referă la articolul 6 din Convenția europeană a drepturilor omului, în temeiul căruia orice

79. Într-o măsură mai mare, acest lucru se aplică de asemenea printre altele, cazurilor în care drepturile sau interesele unei persoane pot fi afectate de o procedură inițiată împotriva acesteia de către o autoritate, în cadrul căreia trebuie să aibă dreptul să răspundă elementelor pe care autoritatea le propune să fie luate în considerare. Aceste cazuri includ procedurile penale cu caracter inchizitorial și multe proceduri administrative – în sfera comunitară, de exemplu,

⁴³ — De asemenea, se aplică recursurilor, deși nu sunt îndreptate în mod strict împotriva părții sau a părților care au avut câștig de cauză în primă instanță, și procedurilor privind cererile de pronunțare a unor decizii preliminare, în cadrul cărora mai multe părți pot prezenta Curții observații și au posibilitatea să răspundă afirmațiilor celorlalte părți.

cercetările efectuate de Comisie în domeniul concurenței sau în materie de dumping ori acțiunile în constatarea neîndeplinirii obligațiilor în temeiul articolului 226 CE.

prudența trebuie schimbată, ci că trebuie limitată la contextul în care a fost formulată, și anume articolul 95 alineatul (4) CE, și nu articolul 95 alineatul (5). Nu considerăm că argumentele acestora sunt convingătoare.

80. În speță, situația este diferită în sensul că procedura a fost inițiată de un stat membru care are obligația de a indica motivele pentru care solicită o derogare de la legislația armonizată și care poate prezenta o declarație cât mai completă și oricât de multe dovezi. Cererea este înaintată Comisiei, care, înainte de a lua o decizie, evaluează motivele și dovezile. Astfel, în principiu, statul membru își prezintă poziția din proprie inițiativă și nu există nicio parte adversă.

83. Punctele relevante din Hotărârea Danemarca/Comisia, citată anterior, sunt următoarele:

„42 [...] nicio dispoziție nu prevede aplicarea principiului contradictorialității în cazul procedurii de decizie stabilite la articolul 95 alineatele (4) și (6) CE, care vizează aprobarea prevederilor naționale care derogă de la o măsură de armonizare adoptată la nivel comunitar.

81. Recurențele solicită, în principal, să se recunoască faptul că aveau dreptul să comenteze evaluarea cererii, efectuată de EFSA, înainte de adoptarea deciziei. Este mai importantă clarificarea problemei vizate decât să se decidă dacă acest lucru este exprimat în mod corespunzător de expresia „right to be heard” sau „principe du contradictoire”.

43 În mod similar, nicio prevedere nu impune Comisiei, în cadrul acestei proceduri, să obțină opiniile altor state membre, precum a procedat în prezenta cauză.

82. Principalul obstacol pentru recunoașterea acestui drept este hotărârea pronunțată de Curte în cauza Danemarca/Comisia, citată anterior, și raționamentul efectuat în această hotărâre. Recurențele nu sugerează că juris-

44 Prin urmare, este important să se stabilească dacă principiul contradictorialității este aplicabil chiar dacă nu există o reglementare specifică, în special în situația în care astfel de opinii sunt solicitate.

- 45 Principiul contradictorialității, a cărui respectare este asigurată de Curte, impune autorității publice să audieze părțile interesate înainte de a adopta o decizie care le vizează (Hotărârea din 10 iulie 2001, *Ismeri Europa/Curtea de Conturi*, C-315/99 P, Rec., p. I-5281, punctul 28).
- 46 În conformitate cu jurisprudența Curții, principiul respectării dreptului la apărare, de care principiul contradictorialității este strict legat, se aplică nu numai cetățenilor, ci și statelor membre. În privința acestora din urmă, acest principiu a fost recunoscut în cadrul procedurilor inițiate de o instituție comunitară împotriva statului membru vizat, precum cele care vizează monitorizarea ajutorului de stat sau supravegherea comportamentului statelor membre privind întreprinderile publice (a se vedea, de exemplu, Hotărârea din 12 februarie 1992, *Țările de Jos și alții/Comisia*, C-48/90 și C-66/90, Rec., p. I-565, punctul 44, și Hotărârea din 5 octombrie 2000, *Germania/Comisia*, C-288/96, Rec., p. I-8237, punctul 99).
- 47 Cu toate acestea, procedura prevăzută la articolul 95 alineatele (4) și (6) CE nu este inițiată de o instituție comunitară, ci de un stat membru, decizia instituției comunitare fiind adoptată numai ca răspuns la această inițiativă.
- 48 Această procedură este, de fapt, inițiată pe baza unei cereri formulate de un stat membru, care vizează aprobarea prevederilor naționale care derogă de la o măsură de armonizare adoptată la nivel comunitar. Prin cererea formulată, statul membru respectiv are libertatea de a-și exprima opiniile cu privire la decizia a cărei adoptare o solicită, astfel cum reiese clar din articolul 95 alineatul (4) CE, care obligă statul membru respectiv să indice motivele pentru menținerea prevederilor naționale în cauză. La rândul său, Comisia trebuie să fie în măsură să obțină, în termenul prevăzut, informațiile care se dovedesc a fi necesare, fără a fi obligată să audieze din nou statul membru reclamant.
- 49 Această concluzie este confirmată, pe de o parte, de articolul 95 alineatul (6) CE al doilea paragraf, conform căruia prevederile naționale care fac obiectul unei derogări sunt considerate ca fiind aprobate în cazul în care Comisia nu se pronunță într-un anumit termen. Pe de altă parte, în temeiul articolului 95 alineatul (6) CE al treilea paragraf, nu este posibilă prorogarea acestui termen în cazul în care există un pericol pentru sănătatea umană. Reiese, astfel, faptul că autorii tratatului au dorit, atât în interesul statului membru solicitant, cât și în interesul bunei funcționări a pieței interne, ca procedura prevăzută la acest articol să fie încheiată cu rapiditate. Acest obiectiv este greu de conciliat cu o cerință care ar impune schimburi prelungite de informații și de observații.

50 De aici reiese faptul că principiul contradictorialității nu se aplică procedurii prevăzute la articolul 95 alineatele (4) și (6) CE.”

84. După citirea acestor puncte în legătură cu articolul 95 alineatele (4) și (6) CE, nu vedem niciun motiv pentru care ceea este valabil în cazul articolului 95 alineatul (4) CE nu ar putea fi valabil și în ceea ce privește articolul 95 alineatul (5) CE. Raționamentul Curții nu s-a bazat în primul rând pe un interes al Comunității de a se ajunge rapid la o soluție, care ar putea să nu existe dacă măsurile nu ar fi încă în vigoare și dacă statul membru nu s-ar grăbi. Mai degrabă, rezultă că i) statul membru inițiază procedura și că trebuie să prezinte toate argumentele și dovezile relevante pentru a-și susține cererea, spre deosebire de o situație în care procedurile, care au drept rezultat o sancțiune, sunt inițiate împotriva unei părți și ii) articolul 95 alineatul (6) nu propune nicio alternativă la caracterul automat al presupusei aprobări, în cazul în care Comisia nu a respins, în termenul prevăzut, prevederile propuse. În cadrul termenului prevăzut nu se face nicio referire la prelungirea dezbaterilor, ci numai la o singură prelungire (la discreția Comisiei), dacă acest lucru este justificat de complexitatea problemei în cauză și dacă nu există niciun pericol pentru sănătatea umană.

85. Argumentația recurentelor nu este susținută de faptul că Tribunalul a citat, de asemenea, jurisprudența⁴⁴ privind fostul articol 100a alineatul (4) din Tratatul CE, care nu făcea nicio diferență între măsurile deja în vigoare înainte de adoptarea unei directive de armonizare și măsurile care urmau să fie ulterior introduse. Dimpotrivă, această circumstanță tinde să confirme că ambelor tipuri de măsuri li se aplică aceleași principii.

86. De aceea considerăm că recurente nu au dovedit că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept în ceea ce privește aplicarea jurisprudenței existente referitoare la principiul contradictorialității⁴⁵.

87. Deoarece Hotărârea Danemarca/Comisia, citată anterior, a fost o hotărâre pronunțată de Curte în ședință plenară, nu ar fi oportun ca acest precedent să fie repus în discuție de camera în fața căreia se judecă prezenta cauză – trimiterea la Marea Cameră ar fi de preferat. Într-adevăr, după cum am menționat, recurente nu sugerează faptul că ar trebui să fie repusă în discuție. Cu toate acestea, nu credem, în orice caz, că o astfel de acțiune este necesară.

44 — A se vedea nota de subsol 25 de mai sus.

45 — În orice caz, subliniem faptul că Comisia declară (a se vedea punctul 8 din memoriul în apărare în Cauza T-366/03 și nota de subsol 13 din memoriul în răspuns în Cauza C-439/05) că Land Oberösterreich a avut de fapt și a utilizat posibilitatea de a răspunde avizului EFSA. Această declarație nu pare a fi contestată.

88. Decizia Comisiei poate fi contestată în fața Tribunalului, cu posibilitatea a două serii de observații scrise și a unei prezentări orale complete. Recurentele au, astfel, din plin posibilitatea de a-și exercita dreptul la judecarea în mod echitabil și în mod public a cauzei acestora de către o instanță independentă și imparțială, instituită prin lege, potrivit formulării articolului 6 alineatul 1 din Convenția europeană a drepturilor omului.

89. Totuși, este necesar să se menționeze o altă hotărâre pronunțată de Curte în ședință plenară, care, la prima vedere, pare a fi în contradicție cu Hotărârea Danemarca/Comisia, și anume Technische Universität München⁴⁶. În acea cauză, o universitate intenționa să importe dispozitive științifice scutite de taxele vamale în temeiul faptului că nu existau dispozitive similare fabricate în Comunitate. Cererea acestora trebuia să indice motivele detaliate care să stabilească de ce echipamentele disponibile în Comunitate nu corespundeau activității științifice specifice care urma să fie realizată. Cererea a fost trimisă Comisiei, care a consultat un grup de experți ale căror concluzii erau obligatorii pentru aceasta. Grupul de experți a formulat concluzii negative, după luarea în considerare a unei scrisori din partea unui

fabricant de echipamente similare din cadrul Comunității, iar universitatea nu a avut posibilitatea de a formula opinii cu privire la această scrisoare.

90. Curtea a considerat că decizia Comisiei nu era valabilă. Aceasta a declarat la punctul 25 din hotărâre:

„Dreptul de a fi audiat⁴⁷ într-o *astfel* de procedură administrativă impune ca partea interesată să fie în măsură, pe parcursul desfășurării procedurii înaintea Comisiei, să își pledeze cauza și să își facă cunoscut în mod util punctul de vedere cu privire la circumstanțele relevante și, unde este cazul, la documentele luate în considerare de instituția comunitară. Această cerință nu a fost respectată la momentul adoptării deciziei atacate.”

91. Deși circumstanțele par a fi comparabile cu cele ale prezentei cauze și jurisprudența pare că susține afirmația recurentelor, considerăm că se poate face o distincție între cele două cauze. În cauza Technische Universität München, problema nu era că reclamantului nu i s-a permis să formuleze opinii cu privire la concluziile grupului de experți, ci că nu i s-a permis să răspundă la

46 — Hotărârea din 21 noiembrie 1991 (C-269/90, Rec., p. I-5469). Punctul relevant din hotărâre (punctul 25) a fost citat drept referință de către Tribunal în Hotărârea din 9 noiembrie 1995, France-Aviation/Comisia (T-346/94, Rec., p. II-2841, punctele 32-36), în Hotărârea din 19 februarie 1998, Eyckeler & Malt/Comisia (T-42/96, Rec., p. II-401, punctul 80), și în Hotărârea din 17 septembrie 1998, Primex Produkte Import-Export și alții/Comisia (T-50/96, Rec., p. II-3773, punctul 63) — toate, la fel ca Technische Universität München, vizând domeniul taxelor vamale.

47 — [D]roit d'être entendu în limba franceză. Sublinierea noastră.

probe acceptate de către acel grup și produse de o parte având interese contrare. În speță, nu se punea această problemă.

afirmă că, într-un mod sau altul, li s-a refuzat dreptul de a prezenta un argument sau o dovadă în primă instanță.

92. Considerăm, de asemenea, că în cauza Technische Universität München, Curtea a identificat cel puțin trei motive pe baza cărora a hotărât că decizia nu era validă⁴⁸. Niciunul dintre celelalte motive nu este invocat în susținerea recursului din prezenta cauză⁴⁹. De aceea, preferăm să tratăm Hotărârea Technische Universität München ca pe un caz care este în mod evident relevant în ceea ce privește procedura administrativă aplicabilă în materie de taxe vamale și să facem o distincție între aceasta și cauza vizată, decât să încercăm transpunerea raționamentului acesteia cu privire la dreptul de a fi audiat în cadrul unei proceduri administrative diferite, aplicabile în temeiul articolului 95 CE.

93. În ceea ce privește afirmația recurentelor că în prezenta cauză dreptul de a fi audiat nu a fost respectat în cadrul procedurii în fața Tribunalului, pentru motivul că argumentației acestora nu i-a fost acordată suficientă atenție, ni se pare că această afirmație nu vizează de fapt dreptul de a fi audiat. Nu se

94. În măsura în care recurente se plâng, de fapt, că Tribunalul a tras concluzii greșite din argumentele și din dovezile prezentate, recursul acestora este admisibil numai în măsura în care vizează o eventuală eroare de drept. Vom examina toate aspectele care ar putea face obiectul titlului de mai jos la momentul examinării noțiunii de problemă specifică unui stat membru.

95. Cu toate acestea, în măsura în care recurente afirmă că Tribunalul a omis pur și simplu să examineze probele depuse, trebuie făcute câteva observații. O astfel de omisiune trebuie să poată fi controlată în recurs și, dacă este dovedită, aceasta poate constitui un motiv de anulare a hotărârii în primă instanță, deși nu cunoaștem niciun caz în care să se fi pus în acest mod problema⁵⁰. În prezenta cauză, reiese de la punctele 66 și 67 din hotărârea atacată că Tribunalul a examinat dovezile prezentate. Aceste dovezi (Raportul Müller și raportul comitetului⁵¹) au fost la dispoziția EFSA și a Comisiei. După

48 — Celelalte două motive erau că „grupul de experți” nu era alcătuit din experți adevărați, ci din funcționari naționali, și că decizia Comisiei nu era suficient motivată.

49 — Și chiar dacă ar fi fost, cu siguranță nu ar fi fost întemeiate.

50 — Într-un context diferit, pot fi luate în considerare, de exemplu, Hotărârea Curții din 14 aprilie 2005, Gaki-Kakouri/Curtea de Justiție (C-243/04 P, dar care este disponibilă în limba franceză pe site-ul Curții, punctele 22-41), sau Hotărârea Curții din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia (C-189/02 P, Rec., p. I-5425, punctele 77-102).

51 — A se vedea punctul 26 de mai sus.

cum vom explica mai amănunțit în continuare, recurențele nu au indicat Tribunalului în ce fel aceste dovezi au contrazis concluziile la care au ajuns acele organisme. Într-o astfel de situație, Tribunalul nu poate fi criticat pentru că nu a examinat acele dovezi din perspectiva acestui aspect specific.

96. În cele din urmă, în ceea ce privește principiul precauției, vom sublinia numai faptul că dreptul de a fi audiat, dreptul la un proces echitabil și obligația de a respecta principiul contradictorialității sunt determinate de natura procedurii și nu variază în funcție de importanța nevoii de precauție.

Problemă „specifică”

97. Recurențele afirmă, în esență, că Tribunalul a omis să examineze în mod corect dovezile prezentate pentru a respinge concluzia Comisiei conform căreia nu a fost demonstrat faptul că există o problemă specifică Austriei Superioare.

98. Cu toate acestea, argumentele prezentate anterior întâmpină greutăți în măsura în care urmăresc să conteste evaluarea realizată de

către Tribunal a dovezilor care i-au fost prezentate. În temeiul articolului 58 din Statutul Curții de Justiție, această evaluare nu poate face obiectul unui recurs decât în cazul în care se afirmă că dovezile au fost denaturate⁵².

99. Cu toate acestea, recurențele au ridicat (deși nu au insistat asupra acesteia atât de mult pe cât ar fi fost de așteptat) o problemă relevantă conform căreia cuvântul „specific” nu înseamnă „unic”. Dacă Tribunalul ar fi utilizat în evaluarea dovezilor un criteriu juridic eronat, hotărârea acestuia ar fi viciată din acest punct de vedere și ar trebui ca dovezile să fie evaluate din nou pe baza criteriului corect.

100. Dacă situația este examinată mai îndeaproape, aceasta apare ca fiind complexă, dar ne face să ne îndoiem cu privire la posibilitatea de a menține raționamentul Tribunalului referitor la acest aspect. Dificultatea este de ordin lingvistic și sunt necesare câteva explicații.

101. Avizul EFSA a fost redactat în limba engleză. Pe site-ul internet al acesteia se indică: „Limba engleză este limba originală a avizului EFSA. În caz de incertitudine, a se consulta versiunea în limba engleză a avizu-

52 — A se vedea, de exemplu, Hotărârea din 21 septembrie 2006, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Comisia* (C-105/04 P, Rec., p. I-8725, punctele 69 și 70).

lui și a sumarului acestuia.” În ceea ce privește avizul în cauză, singura versiune completă care există pe acest site este cea în limba engleză, deși există un sumar în limbile engleză, franceză, germană și italiană.

s-ar putea ca avizul EFSA să fi fost bazat pe o interpretare conform căreia, pentru a justifica o derogare de la Directiva 2001/18, este necesar să se stabilească faptul că, în statul membru respectiv sau în regiunea respectivă, există o problemă care nu se regăsește nicăieri în altă parte.

102. În aviz se afirmă, printre altele⁵³:

„The scientific evidence presented contained no new or uniquely local scientific information on the environmental or human health impacts of existing or future GM crops or animals.

104. În sumarul avizului EFSA nu apare sintagma „no new or uniquely local scientific information” („informații științifice noi sau informații științifice având un caracter specific local”), dar apare expresia „unusual or unique ecosystems” („ecosisteme speciale sau excepționale”). Acestea sunt traduse în limbile franceză și germană prin „*écosystèmes atypiques ou uniques*” și, respectiv, „*ungewöhnliche oder einzigartige Ökosysteme*” și ambele versiuni par să reflecte în mod corect textul în limba engleză.

No scientific evidence was presented which showed that this area of Austria had unusual or unique ecosystems that required separate risk assessments from those conducted for Austria as a whole or for other similar areas of Europe. No specific cases were presented of impacts of GMOs on biodiversity, either directly or through changes in agricultural practices.”

103. Considerăm că utilizarea termenilor „uniquely” și „unique” este semnificativă. Chiar dacă acești termeni nu sunt total lipsiți de ambiguitate, aceștia par să sugereze că

105. Cele două paragrafe ale avizului sunt citate „cuvânt cu cuvânt” la punctul 71 din decizia atacată a Comisiei, unde apar ca având, în mod clar, o anumită importanță pentru motivare. Am pus sintagma „cuvânt cu cuvânt” între ghilimele, întrucât cele două paragrafe sunt prezentate ca formând un paragraf unic, pe când versiunile în limbile franceză și germană diferă într-o oarecare măsură față de versiunea originală a textului în limba engleză. Sintagma „No new or uniquely local scientific information” devine, în limba franceză, „*aucune information nouvelle ou spécifiquement locale*” – ceea ce ascunde, astfel, orice eventuală discrepanță între formularea articolului 95 alineatul (5) CE și interpretarea acesteia realizată de EFSA – și, în limba germană, „*keine oder nur lokal begrenzte wissenschaftliche Daten*”, care are un sens diferit ce poate fi

53 — A se vedea punctele 23 și 24 de mai sus.

rezultatul unei interpretări greșite a textului, original, în limba engleză. „Unusual or unique ecosystems” este tradus în limba franceză prin „*écosystèmes particuliers ou exceptionnels*” și în limba germană prin „*ein ungewöhnliches oder einzigartiges Ökosystem*”. Din nou, în versiunea în limba franceză se înlătură noțiunea de unicitate (și se îndepărtează de versiunea în limba franceză a sumarului avizului EFSA), dar, în acest caz, versiunea în limba germană reflectă atât versiunea în limba engleză a avizului, cât și versiunea în limba germană a sumarului.

106. Decizia Comisiei este adresată Republicii Austria și precizează că numai textul în versiunea în limba germană este autentic. Nu este clar dacă acest lucru implică în mod necesar că analiza Comisiei a fost efectuată numai în limba germană și că decizia a fost, inițial, redactată în limba germană. În orice caz, versiunea în limba germană a avizului EFSA, pe care a fost întemeiată decizia (cel puțin parțial), nu pare să fie integral o traducere fidelă.

107. Limba de procedură în fața Tribunalului a fost desigur limba germană. Cu toate acestea, nu reprezintă un secret faptul că limba de lucru a Tribunalului, precum și a Curții este limba franceză. În consecință, este posibil ca analiza efectuată de Tribunal să se fi bazat pe versiunea în limba franceză a documentelor cauzei – incluzând, în special, textul în limba franceză a deciziei atacate, care înlătură orice referință la caracterul unic

din citatul preluat din avizul EFSA, la punctul 71. În orice caz, hotărârea atacată a fost redactată în limba franceză⁵⁴.

108. Aceste considerații apar ca fiind relevante în momentul în care ne raportăm la versiunea în limba franceză a punctelor 65-67 din hotărâre. Punctul 65 reproduce în mare parte citatul care apare la punctul 71 din decizia atacată, reluând sintagmele „*aucune information nouvelle ou spécifiquement locale*” („informații științifice noi sau informații științifice având un caracter specific local”) și „*des écosystèmes particuliers ou exceptionnels*” („ecosisteme speciale sau excepționale”). Punctul 66 continuă cu constatarea faptului că reclamantele nu au adus dovezi convingătoare care să pună sub semnul îndoielii existența unei probleme specifice, iar la punctul 67 se precizează că nu au prezentat dovezi care să respingă concluziile EFSA conform cărora nu era stabilit faptul că în Austria Superioară nu se regăsesc „*des écosystèmes particuliers ou exceptionnels*” („ecosisteme speciale sau excepționale”) care necesită o evaluare a riscurilor distinctă de cele efectuate pentru Austria în ansamblul său ori pentru alte regiuni similare din Europa.

109. În consecință, în versiunea în limba franceză, limbă în care a fost redactată hotărârea, nimic nu indică faptul că Tribunalul ar fi avut în vedere posibilitatea ca EFSA, în avizul acesteia, să își fi bazat raționamentul pe presupunerea că, pentru a

54 — Subliniem faptul că niciunul dintre judecătorii care au semnat hotărârea nu era vorbitor nativ de limba germană, deși aceștia ar fi putut, bineînțeles, să aibă cunoștințe de limba germană.

justifica o derogare pe baza articolului 95 alineatul (5) CE, Republica Austria trebuia să stabilească mai degrabă existența unei probleme *unice* pentru regiunea vizată, decât existența unei probleme *specifice, deosebite* sau, într-un anumit mod, *excepționale*.

110. Ni se pare evident faptul că, astfel cum afirmă recurențele, cuvântul „specific” din articolul 95 alineatul (5) CE nu este echivalent cu „unic”. O problemă poate fi specifică nu doar unui stat membru sau doar unei regiuni, ci poate fi unică într-o singură regiune sau într-un singur stat membru. Probabil că nu este necesară trasarea unei delimitări precise pentru obiectivele prezentei cauze, dar o problemă specifică se situează undeva între o problemă unică și una comună, generalizată sau larg răspândită. Criteriul de la articolul 95 alineatul (5) CE impune ca problema să fie specifică, iar solicitarea unui caracter unic ar duce la o interpretare eronată sau la o aplicare eronată a acestei prevederi.

111. Acest lucru nu înseamnă că, în realitate, Tribunalul a interpretat eronat sau a aplicat eronat acest criteriu. Utilizarea de către acesta a adjectivelor „spécifique”, „particulier” și „exceptionnel” este pe deplin conformă cu interpretarea noastră cu privire la această prevedere.

112. Cu toate acestea, după examinarea dovezilor prezentate de recurente⁵⁵, Tribunalul a concluzionat că respectivele recurențe nu au respins sau nu au pus sub semnul îndoielii concluziile EFSA sau evaluările Comisiei. Totuși, această constatare viza concluziile și evaluările, astfel cum au fost exprimate în limba franceză, fără a se face nicio referire la un criteriu privind un caracter unic. Nu considerăm că este adecvat să concluzionăm că Tribunalul ar fi ajuns la aceeași părere dacă ar fi evaluat dovezile din perspectiva referințelor formulate de EFSA cu privire la caracterul unic sau dacă ar fi considerat că aprecierea Comisiei era bazată pe astfel de referințe.

113. Luând în considerare ce s-a menționat anterior, respingerea de către Tribunal a motivului invocat de recurențe privind încălcarea articolului 95 alineatul (5) CE nu poate fi susținută. După ce a constatat că concluzia conform căreia nu există o problemă specifică Austriei Superioare nu a fost respinsă, Tribunalul nu a mai examinat niciuna dintre celelalte condiții cumulative stabilite în acea prevedere. Astfel, hotărârea nu mai conține niciun motiv indiscutabil care să justifice respingerea acestui motiv.

55 — Ambii reclamânți au depus copii ale raportului Müller și ale raportului comitetului, vizate la punctul 26 de mai sus, care au fost în egală măsură examinate de grupul științific al EFSA. În cadrul memoriului în răspuns, Republica Austria a depus o copie a contribuției austriece la întâlnirea de reglementare a diferendelor a OMC din 14 ianuarie 2004. Această contribuție reprezintă un document de trei pagini în limba engleză, care citează referințe ce sunt toate ulterioare cererii formulate în temeiul articolului 95 alineatul (5) CE.

114. În consecință, este necesară examinarea celorlalte condiții de aplicare a articolului 95 alineatul (5) CE. În temeiul primului paragraf din articolul 61 din Statutul acesteia, Curtea poate să soluționeze ea însăși litigiul sau poate trimite cauza Tribunalului pentru a se pronunța asupra acesteia, în funcție de circumstanțe. Considerăm că, în prezenta cauză, Curtea este în măsură să procedeze la această examinare.

Condițiile cumulative prevăzute la articolul 95 alineatul (5) CE

115. După cum am indicat deja, pentru a obține o derogare în temeiul articolului 95 alineatul (5) CE, un stat membru trebuie să furnizeze dovezi științifice noi referitoare la protecția mediului ambiant ori a mediului de lucru, din cauza unei probleme specifice statului membru respectiv, care a apărut după adoptarea măsurii de armonizare. Aceste condiții diferite sunt cumulative, după cum a constatat Tribunalul și după cum a admis guvernul austriac în cursul ședinței din cadrul recursului. Cu alte cuvinte, dacă una dintre condiții, oricare ar fi aceasta, nu este îndeplinită, derogarea nu poate fi acordată.

116. Pare să nu fie contestat, nici în avizul EFSA, nici în decizia Comisiei, faptul că cel puțin unele dintre *dovezile* pe care s-a bazat Republica Austria vizau protecția mediului, deși Comisia a indicat, la punctul 68 din

decizia sa, că *preocupările* Republicii Austria nu pot fi considerate ca vizând în mod specific protecția mediului. În consecință, se poate considera că este îndeplinită condiția privind „dovezile referitoare la protecția mediului”. Totuși, este necesară formularea unei observații succinte.

117. Bazându-se pe declarația EFSA conform căreia „Comisia nu îi solicitase să formuleze comentarii privind gestionarea coexistenței culturilor modificate și a culturilor nemodificate genetic”, recurențele au afirmat că EFSA și Comisia au ignorat elementul de bază pe care Republica Austria l-a invocat în cererea acesteia.

118. Cu toate acestea, ni se pare că în mod corect a încercat Comisia să facă o distincție între aspectele referitoare la mediu, vizate la articolul 95 alineatul (5) CE și Directiva 2001/18, și aspectele socio-economice referitoare la gestionarea agricolă, care nu se încadrează în sfera de aplicare a legislației⁵⁶. În prezentarea mandatului său, EFSA a semnalat că „nu i s-a solicitat să formuleze comentarii cu privire la informațiile care *nu au* un impact asupra riscurilor pentru sănătatea umană și pentru mediu, în special

⁵⁶ — A se vedea în continuare punctul 27 și următoarele puncte din decizia atacată și orientările Comisiei la care se face referire la aceste puncte, citate la nota de subsol 11 de mai sus, în special la punctele 1.1 și 1.2.

în ceea ce privește impactul asupra gestionării coexistenței”⁵⁷. Avizul acesteia a luat în considerare – în mod adecvat – aspectele legate de mediu, în special în ceea ce privește fluxul genetic, dar – de asemenea, în mod adecvat – nu au formulat comentarii cu privire la celelalte aspecte.

119. Revenind la condițiile prevăzute la articolul 95 alineatul (5) CE, se pare că este admis faptul că în Raportul Müller au fost prezentate cel puțin câteva dovezi cu caracter științific, deși avizul EFSA a indicat că multe referințe vizau legislația sau afacerile economice.

120. Celelalte condiții constau în faptul că dovezile trebuie să fie noi și problema trebuie să fi apărut după adoptarea Directivei 2001/18.

121. În ceea ce privește aspectul dacă dovezile științifice prezentate în Raportul Müller sunt noi, EFSA a declarat că era în principiu vorba despre o reluare a cunoștințelor existente privind fluxurile genetice de la o cultură la alta și de la culturi la plante sălbatice înrudite privind câteva tipuri de

culturi. La punctul 65 din decizia sa, Comisia a considerat că Raportul Müller conține date care erau în mare parte disponibile înainte de adoptarea Directivei 2001/18.

122. În acțiunile formulate în primă instanță, Land Oberösterreich și Republica Austria au admis că Raportul Müller a fost bazat în mare parte pe date care erau deja disponibile. Acestea au arătat, cu toate acestea, că raportul ajungea la concluzii noi pe baza datelor existente și că aceste concluzii trebuiau să fie considerate drept „dovezi științifice noi”. Recurente au afirmat, de asemenea, că aceste aspecte au fost confirmate prin publicații științifice mai recente⁵⁸.

123. Se poate cu ușurință verifica faptul că, dintre cele 115 referințe citate în Raportul Müller finalizat în aprilie 2002, doar 22 sunt din acel an sau din anul 2001, anul în care a fost adoptată Directiva 2001/18, și că mai puțin de jumătate dintre acestea par să aibă caracter științific. Recurente nu au afirmat nicidecum că referințele științifice din anul 2001 sau din anul 2002 erau decisive ori chiar semnificative în ceea ce privește concluziile prezentate. Pe de altă parte, pentru că

57 — Subliniat în original.

58 — A se vedea cererea formulată în cauza T-366/03, punctele 87-89, și în cauza T-235/04, punctele 81-83; memoriul în replică prezentat în cauza T-366/03, punctele 22-25, și în cauza T-235/04, punctele 23-26.

problema care se pune este dacă dovezile prezentate de Republica Austria pentru a-și justifica cererea erau noi, apariția eventuală de noi dovezi nu poate afecta validitatea în drept a deciziei Comisiei, luând în considerare dovezile pe baza cărora decizia a fost adoptată și momentul în care a fost adoptată.

124. Întrebarea care rămâne este aceea dacă o nouă concluzie formulată pe baza unor date existente poate constitui „dovezi științifice noi” („new scientific evidence”). În limba engleză, acest lucru nu ar fi valabil în mod normal. „Evidence” desemnează în mod normal materia brută pe baza căreia pot fi formulate concluzii. Totuși, imaginea este mai puțin clară dacă ne raportăm la un spectru mai larg de versiuni lingvistice ale articolului 95 alineatul (5) CE. Versiunea în limba olandeză („nieuwe wetenschappelijke gegevens”) pare să fie conformă cu versiunea în limba engleză. Mai multe dintre limbile de origine latină utilizează termeni („preuves scientifiques nouvelles” în limba franceză, „nuove prove scientifiche” în limba italiană și „novas provas científicas” în limba portugheză) care pot avea un sens mai larg. Iar versiunile în limba spaniolă („novedades científicas”) și în limba germană („neue wissenschaftliche Erkenntnisse”) sunt în mod clar, într-o mai mare măsură decât versiunea în limba engleză a sintagmei, susceptibile de a comunica sensul invocat de reclamante în primă instanță. Considerăm că nu este necesar să continuăm pentru a susține ideea că noi concluzii formulate pe baza datelor existente *pot* constitui dovezi științifice noi în sensul articolului 95 alineatul (5) CE.

125. Cu toate acestea, nu găsim nimic în argumentații care să reprezinte mai mult decât o simplă afirmare conform căreia Raportul Müller a ajuns la noi concluzii pe baza datelor existente. Nu este indicat nici măcar care ar fi aceste concluzii noi. Cu atât mai puțin găsim o explicație referitoare la modul în care o astfel de concluzie ar putea fi diferită de concluziile formulate anterior pe baza aceluiași date. De vreme ce unul dintre motivele pentru care cererea de derogare a fost respinsă era că dovezile științifice nu erau noi, reclamantelor în primă instanță le revenea sarcina să respingă acel motiv pentru ca acțiunea acestora să aibă câștig de cauză. Nu era suficient să se demonstreze că dovezile ar putea în teorie să fie noi fără a se indica și a se explica în ce consta elementul de noutate al acestora.

126. Prin urmare, considerăm că recurențele nu au reușit să respingă constatările Comisiei în ceea ce privește inexistența de dovezi științifice noi. Acest argument este în sine suficient pentru a respinge cel de al treilea motiv formulat în primă instanță, dar vom examina, de asemenea, condiția conform căreia problema respectivă trebuie să fi apărut după adoptarea Directivei 2001/18.

127. Problema care, în opinia recurențelor, este specifică Austriei Superioare derivă, conform argumentației acestora, din ponderea (relativ) mare a agriculturii biologice și a exploatațiilor de dimensiuni reduse.

128. În ceea ce privește dimensiunea exploatațiilor, recurențele nu au indicat faptul că situația s-a schimbat în vreun fel după adoptarea Directivei 2001/18.

mativ 18 %. Dacă suprafața sau numărul de exploatații sunt luate în considerare, procentul reprezentant de agricultura ecologică din întreaga activitate agricolă din Austria Superioară ar crește de la 6 %-8 % la aproximativ 8 % sau 9 %.

129. În ceea ce privește ponderea agriculturii biologice, acestea au furnizat cifre privind creșterea în perioada cuprinsă între 31 decembrie 2001 și 31 decembrie 2002: de la 2 792 la 3 040 de ferme și de la 45 950 la 50 077 de hectare, totalizând o creștere inferioară procentului de 9 % pe an pentru ambele situații; agricultura ecologică reprezenta (se pare, la sfârșitul anului 2002) 7,5 % din numărul de exploatații și 8,85 % din suprafața exploatată agricol în regiune⁵⁹.

131. În termeni de importanță, o astfel de creștere nu pare a fi suficientă pentru a demonstra existența unei probleme nou-apărute. Recurențele au indicat totuși că, în cadrul articolului 95 alineatul (5) CE, nu se solicită ca problema să fi apărut integral după adoptarea măsurii de armonizare. În opinia acestora, se poate ca problema să fi fost inițial latentă și doar ulterior să fi constituit o problemă propriu-zisă. Recurențele afirmă că, în acest caz, publicarea Raportului Müller în aprilie 2002 a scos la iveală adevărata dimensiune a problemei⁶⁰.

130. Recurențele nu au furnizat cifre pentru toată perioada de referință, începând cu luna martie 2001, când a fost adoptată Directiva 2001/18, până luna în martie 2003, când a fost formulată cererea de derogare de la directivă. Dacă tendința ar fi fost liniară atât înainte (din martie până în decembrie 2001), cât și ulterior (din ianuarie până în martie 2003) – în această privință neexistând dovezi –, extrapolarea de la cifrele pentru anul calendaristic 2002 ar duce la concluzia că s-ar putea să fi existat o creștere de aproxi-

132. Suntem de acord că, în principiu și ținând cont de toate circumstanțele, o problemă, care era latentă la momentul adoptării unei măsuri de armonizare, poate să fie considerată, în scopul prevederilor articolului 95 alineatul (5) CE, că a apărut după această adoptare, dacă a fost

59 — Cerere în cauza T-366/03, punctul 96, și în cauza T-235/04, punctul 90.

60 — Cerere în cauza T-366/03, punctele 98 și 99, și în cauza T-235/04, punctele 92 și 93. Memoriu în replică prezentat în cauza T-366/03, punctul 28, și în cauza T-235/04, punctul 30.

descoperită doar ulterior. Totuși, nu pare a fi plauzibil faptul ca o creștere progresivă a ponderii agriculturii ecologice să scoată la iveală această problemă decât dacă este depășit un anumit nivel care determină o schimbare majoră a situației. Nu găsim nimic în argumentația recurentelor care să reprezinte mai mult decât o simplă afirmație conform căreia dimensiunea problemei a devenit evidentă doar odată cu publicarea Raportului Müller. Acest lucru, împreună cu faptul că acestea nu au identificat nicio concluzie nouă specifică în acel raport, formulată pe bază de date noi sau deja existente, ne determină să observăm că recurente nu au stabilit existența unei probleme care a apărut după adoptarea Directivei 2001/18.

situație în una nouă. Noutatea, atât a situației, cât și a dovezii, este un criteriu dublu care trebuie să fie îndeplinit înainte ca principiul precauției să fie luat în considerare.

135. În consecință, cel de al treilea motiv prezentat în primă instanță poate fi, în orice caz, respins, indiferent dacă argumentul pe baza căruia Tribunalul l-a respins poate să fie în mod efectiv susținut.

Rezumat și considerații finale

133. În consecință, recurente nu au respins concluziile de la punctul 75 din decizia atacată, conform cărora Republica Austria nu a furnizat nicio dovadă științifică nouă, și nici nu a demonstrat existența unei probleme specifice care a apărut după adoptarea Directivei 2001/18.

136. Analiza noastră poate fi rezumată după cum urmează.

134. În ceea ce privește insistența cu care recurente invocă principiul precauției, am adăuga că, oricât de relevant ar fi acest principiu în momentul evaluării de dovezi noi privind o situație nouă, precauția în sine nu poate transforma acea dovadă sau acea

137. În procedura prevăzută la articolul 95 alineatul (4) sau alineatul (5) CE, statul membru trebuie să depună, odată cu cererea formulată, toate dovezile și argumentele necesare pentru susținerea acesteia. Ulterior, Comisia ia o decizie pe baza acestor elemente. Înainte de a lua o decizie, aceasta poate obține părerile celorlalte state membre (precum în Hotărârea Danemarca/Comisia, citată anterior) sau a unui grup de experți

creat pentru a acorda asistență în astfel de chestiuni (ca în prezenta cauză). Din cauza naturii procedurii (inițiate de statul membru respectiv, care are toate posibilitățile de a formula toate observațiile relevante), și a constrângerilor de timp (șase luni, cu posibilitatea unei singure prelungiri în cazuri excepționale de complexitate), statul membru respectiv nu beneficiază în mod necesar de un drept general de a formula observații cu privire la un aviz obținut de către Comisie. Cu toate acestea, în cazul în care un grup de experți ar furniza avizul după ce a consultat dovezile și argumentele care sunt contrare celor prezentate de statul membru respectiv, dar asupra cărora statul membru nu a avut ocazia să se pronunțe, este necesar să se analizeze dacă nu există în acest caz un viciu de procedură în formularea avizului (Hotărârea Technische Universität München). În absența unei astfel de dificultăți, dreptul statului membru de a se pronunța cu privire la un aviz pe care Comisia își întemeiază cererea este satisfăcut prin dreptul de a contesta decizia în fața Tribunalului. În această etapă, statul membru respectiv poate prezenta orice dovadă sau argument susceptibil de a respinge orice element pe care Comisia și-a întemeiat decizia.

138. Dacă, în aceste circumstanțe, singurele dovezi a căror examinare de către Tribunal este solicitată de statul membru respectiv sunt cele deja furnizate Comisiei și care, în

opinia statului membru respectiv, au fost evaluate în mod eronat, acest stat membru trebuie să indice în mod exact în ce mod dovezile ar fi trebuit să permită formularea unei concluzii diferite. Nu este suficient să se demonstreze *in abstracto* că dovezile de tipul celor prezentate poate face obiectul unei interpretări diferite și să se solicite Tribunalului o reevaluare a dovezilor efectiv depuse. Statul membru respectiv trebuie, cel puțin, să identifice părți specifice din aceste dovezi, care, în opinia acestuia, trebuie să fie interpretate în mod diferit și să explice în detaliu de ce această interpretare este justificată, iar cea pe care se bazează decizia Comisiei nu este justificată.

139. În speță, Republica Austria trebuia să demonstreze în cererea formulată în temeiul articolului 95 alineatul (5) CE că toate condițiile enumerate la acest articol erau îndeplinite: i) trebuie prezentate dovezi noi, ii) dovezile trebuie să aibă caracter științific, iii) dovezile trebuie să se refere la protecția mediului ambiant ori a mediului de lucru, iv), trebuie să existe o problemă specifică statului membru respectiv și v) problema trebuie să fi apărut după adoptarea măsurii de armonizare.

140. EFSA, în avizul său, și Comisia, în decizia sa, au considerat că nu erau îndeplinite condițiile (i), (iii) și (iv). Nu se poate spune că au declarat că condiția ii) nu era îndeplinită deloc. Acestea nu au examinat în

mod explicit condiția v), ci ar putea (fapt justificabil) să fi considerat că lipsa de dovezi noi implica absența unei probleme nou-apărute sau că, în absența unei probleme specifice Austriei Superioare, nu mai era necesar să se examineze mai îndeaproape aspectul cronologic.

141. În fața Tribunalului, Land Oberösterreich și Republica Austria au afirmat că erau îndeplinite toate condițiile prevăzute la articolul 95 alineatul (5) CE. Tribunalul a considerat că reclamantele nu au dovedit în mod corespunzător îndeplinirea condiției (iv) și a concluzionat că această omisiune era suficientă pentru respingerea argumentului acestora conform căruia decizia atacată a încălcat articolul 95 alineatul (5) CE. Pe baza acestei constatări, concluzia Tribunalului era corectă, dar constatarea poate fi pusă sub semnul îndoielii în măsura în care acesta nu a luat în considerare faptul că EFSA a aplicat probabil un standard mai exigent decât cel al caracterului „specific”, și anume cel al caracterului „unic”.

142. Argumentul privind încălcarea articolului 95 alineatul (5) CE poate fi admis numai dacă se demonstrează că au fost îndeplinite toate celelalte condiții menționate în această prevedere. Land Oberösterreich și Republica

Austria nu au demonstrat cele menționate anterior, nici în fața Tribunalului, nici în fața Curții, dat fiind faptul că nu au demonstrat că erau îndeplinite, în ansamblu, condițiile i) și v) – că existau dovezi noi privind o problemă care a apărut după adoptarea Directivei 2001/18. Recurente au depus, pur și simplu, din nou aceleași dovezi care au fost examinate de EFSA și de Comisie și au indicat (în mod corect) că o nouă analiză a datelor existente având drept rezultat formularea unei concluzii noi ar putea constitui o „dovadă nouă” în contextul articolului 95 alineatul (5) CE și că o problemă care era latentă la momentul adoptării unei măsuri de armonizare poate fi considerată, în același context, ca fiind apărută după aceea adoptare, dacă a devenit aparentă numai după aceea dată. Recurente nu au explicat în ce mod, în opinia lor, aceste dovezi îndeplineau criteriile menționate, și nici nu au indicat cu precizie care dintre aspectele acelor dovezi sunt, în opinia lor, pertinente.

143. Suntem perfect conștienți de faptul că concluzia pe care o vom formula – sau mai degrabă implicațiile acesteia – vor dezamăgi nu doar recurente, ci și multe persoane și organizații în mod profund și sincer preocupate de riscurile care nu sunt încă pe deplin stabilite pe care le implică diseminarea de OMG-uri.

144. Dorim, totuși, să amintim două considerații.

145. Pe de o parte, astfel cum am subliniat mai sus⁶¹, aspectele vizate sunt aspecte politice care trebuie abordate la nivel politic. Nu este de competența prezentei Curți sau de competența altei jurisdicții să determine politica în materie de mediu care trebuie adoptată la nivel național sau comunitar. Și aspectele vizate nu sunt în sine direct relevante pentru problemele juridice formulate în această cauză, fie în primă instanță, fie în etapa recursului.

temeiul articolului 20 din această directivă, pot invoca clauza de protecție prevăzută la articolul 23 și pot lua măsuri în temeiul articolului 26a⁶². În plus, în conformitate cu orientările din 2003⁶³, acestea pot și trebuie să ia măsuri pentru a garanta faptul că orice cultură de OMG-uri de pe teritoriul acestora poate coexista, fără contaminare, cu culturile tradiționale sau ecologice învecinate.

147. În schimb, acestea nu au dreptul să adopte o legislație care să impună o interdicere generală a OMG-urilor pe teritoriul acestora, în afară de cazul în care autoritățile pot furniza dovezi care îndeplinesc toate criteriile prevăzute la articolul 95 alineatul (5) CE.

Cu privire la cheltuielile de judecată

146. Pe de altă parte, este clar că autoritățile naționale și regionale din cadrul statelor membre au competențe și obligații importante pentru a lua în considerare aceste aspecte în formularea propriilor politici și în aplicarea politicilor comunitare. Acestea pot adopta legi, precum cea adoptată în cele din urmă în Austria Superioară, care impune limite stricte privind cultivarea de OMG-uri. Ele pot interveni în procesul comunitar de aprobare care este prevăzut în partea C din Directiva 2001/18. Acestea trebuie să supra-vegheze și să raporteze informațiile noi, în

148. Potrivit articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Comisia a solicitat obligarea recurentelor la plata cheltuielilor de judecată, iar argumentele acestora trebuie, în opinia noastră, să fie respinse în întregime, chiar dacă au identificat un posibil viciu care afectează hotărârea atacată.

61 — Punctele 70-73.

62 — A se vedea punctele 11, 12 și, respectiv, 13 de mai sus.

63 — A se vedea punctele 18 și 19 de mai sus.

Concluzie

149. Având în vedere toate considerațiile menționate mai sus, considerăm că Curtea trebuie:

- să anuleze Hotărârea Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene din 5 octombrie 2005, Land Oberösterreich și Austria/Comisia (T-366/03 și T-235/04), în măsura în care prin aceasta a fost respins motivul întemeiat pe încălcarea articolului 95 alineatul (5) CE;
- să respingă cererile formulate în aceste cauze și
- să oblige recurentele la plata cheltuielilor de judecată.